

59129

SLOVENSKE LEGENDE

A. MEDVED

A. KOŽELJ



ANTON MEDVED

ANTON KOŽELJ



SLOVENSKE
LEGENDE




Jean Urbančič
IZDALA IN ZALOŽILA


DRUŽBA SV. MOHORJA V CELOVCU

== 1910 ==

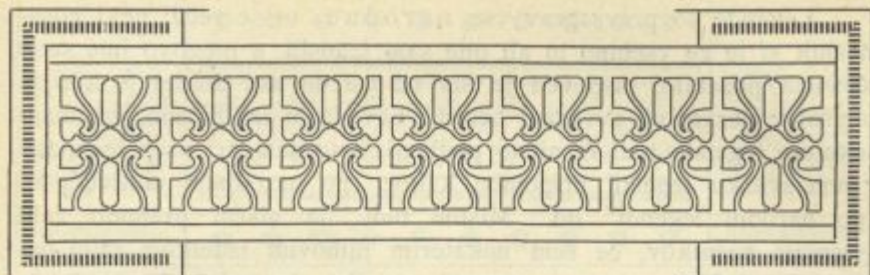
59129



Z dovoljenjem prečastitega krškega knezoškofijstva.



030019290



PREDGOVOR.

Veneč legend vam podajam, dragi Slovenci, in upam, da boste z veseljem uživali vonjavo cvetic, ki so vzrastle same iz tal in jih je potem vzgojil ta in oni vrtnar-umetnik.

Beseda legenda je vzeta iz latinskega jezika in pomeni po naše „branje“, kakor ljudje na pr. pohvalijo kako knjigo, rekoč: to je lepo branje. V prvih krščanskih časih so se brale pred zbranimi verniki pripovedi iz življenja svetnikov, zlasti mučencev. Ta „branja“ so sčasoma zlagali tudi v verze in tako je postala legenda stalna pesniška kita, ki v preprostem besedilu obdelava kako čudovito dogodbo iz življenja Kristusovega ali Marijinega ali drugih božjih izvoljencev. Pozneje je dobila še širji pomen in je danes krajša epska pesnitev nabožne vsebine, tudi drugoverske. Nekaterim rabi celo kot posoda kake zbadljive resnice. Teh poslednjih vrst, kakoršnih imamo tudi Slovenci nekaj, seveda nisem sprejel v to zbirko, ker ne ustrezajo mojemu namenu in nazadnje vendar niso legende v prvotnem in rekovnem pomenu te besede.

Legenda je lepa pesniška oblika in niso se je sramovali največji duhovi narodov. Tudi v tej zbirki najdete imena odličnih slovenskih pesnikov.

Mislím, da sem zbral domala vse legende v umetno-vezani besedi, kar jih je doslej prinesla slovenska knjiga. Narodnih legend v Štrekljevi zbirki pa nisem sprejel, ker so pisane v raznih narečjih in jih je mnogo slabe oblike in malenkostnih misli. Za današnje dni so bolj znanstvenega (folklorskega) pomena nego lep-slovnega.

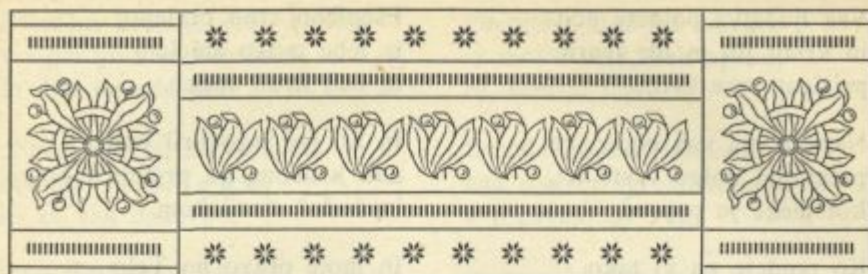
Legende so pravzaprav vse narodne, to se reče, neki posameznik si je že vsebino te ali one sam izmislil, a njegovo ime se je sčasoma pozabilo, pripoved je šla od ust do ust, dokler je kdo ni zapisal v vezani ali nevezani besedi. Seveda ni izključeno, da imajo nekatere legende tudi resnično podlago. Zato sem pri vseh legendah v tem zvezku izpustil pripombe kakor „po narodnem motivu“, ali „po narodni legendi“ itd. Mislim tudi, da nisem prehudo žalil avtencije pesnikov, če sem nekaterim njihovim izdelkom zajel naslove iz vsebine same ter opustil označbo „legenda“, ker je ta že povedana v vrhovnem naslovu knjige „Slovenske legende“. Tako na pr. sem namesto „Legenda o roži“ napisal kar „Roža“ itd.



Naš narod ima silno mnogo legend, ki pričajo o njegovi globoki vernosti in kažejo obenem marsikod osoljeno modrost in šegavost. Pravo zrcalo so njegove duše. In kdo bi ne gledal rad v to zrcalo, kdor ljubi svoj narod in ga želi do dna poznati!

Niso sicer v tej knjigi zbrani samo brušeni kameni, a čisto brez poetiške vrednosti ni nobene legende.

Anton Medved.



Pšenično zrno.

Leži, leži ravno polje,
po polju tam gredo ljudje,
z učenci Jezus gre.

Že dolgo hodijo tako,
utrudili so se hudo
in zgladili močno.

Lepo rumeno je polje,
pod klasjem bilke se šibe,
to klasje družba jé.

Kar klasje trgajo in tro
in meljejo je kar z roko
in slastno vsi jedo.

Ne vsi: pravljica nam veli,
da Peter klasja jedel ni:
Ni hotel te jedi.

Ko prišel mu je v roke klas,
pšenični klas, je djal na glas:
„Ne bom ga jedel jaz.

Pšeničnega klasu že ne,
naj lakota me raji tre:
Za nič je to klasje.“

Zdaj pa se oglasi Gospod,
On je dobrota vseh dobrot:
„Kaj ta zametaš plod?

Ta klas spoštuj vsak izmed vas:
najlepši je, kar letni čas
rodi jih, pravim jaz.

Kaj pravim vam, učenci vi:
zdaj vidite, kaj glad stori,
kako hudo slabi.

Da klasje smučete suho
in meljete je kar z roko,
vam zmletki v slast gredo.

Pa še bolj dušni glad slabi,
še preje duša oslabi,
če hrane ne dobi.

Kaj pravim vam, prišel bo čas,
ko mene več ne bo pri vas,
odšel od vas bom jaz.

Vas pa poslal bom jaz na pot,
na dolgo pot in polno zmot,
po svetu prav povesod.

Vsa ljudstva pojdete učiti
in krstiti jih in jih svariti,
prižigati vere svit.

Napadal pa vas bude svet,
preganjal dolgo vrsto let,
kot mene je popred.

Ko pojdete pa vi tako,
utrudite se prav hudo
in zgladite močno.

Pa boste morali naprej,
naprej med svet do zadnjih mej,
nazaj nihče ne glej!

In duša vam slabela bo
in duša vam medlela bo,
jedi želela bo.

Pa kakor ljubim vas sedaj,
vas ljubil bodem vekomaj,
le vsak zaupa naj!

Da pot vas ta ne oslabi,
da nihče mi ne omedli,
da vsak dobi moči,

pripravil bom vam lepo jed,
duhovni, angelski obed
ljubezni že popred.

Nebeško jed vam bom delil,
kdorkoli bo od nje zavžil,
postane v duši čil.

Vse nosil lahko bo gorje,
in naj ves svet nad njega gre,
mu mirno bo srce.

To moje lastno bo Telo,
ki bo hranilo vas krepko,
bo hostija le-to.

Pšenično zrno prelepo,
iz tebe moko zmelejo
in beli kruh speko.

In ko jaz izgovoril bom
nad kruhom, ga pretvoril bom
in čudež storil bom.

In moje pravo bo Telo
in moje pravo bo meso,
bo vaša hrana to.“

Učenci gledajo strmo,
kaj Jezus hče z besedo to,
kaj pravi, ne vedo.

Pa dalje Jezus govori,
besede svoje jim trdi:
„Čemu strmite vi?

Če nečete verjeti vi,
kar učenik vam govori,
pa glejte, kaj stori!“

Oči je proti nebu vspel,
pšenično zrno v roke vzел,
v nje dihnil, pa je del:

„To znamenje zdaj nate vi,
da res vse to se dovrši,
kar Kristus govori.“

Potem pa zrno Petru da,
učencem drugim da ga ta:
Kaj v zrnu se zazna?

Glej, v zrnu ti je vtisnjen znak,
kot Jezusov obraz prav tak,
začudil se je vsak.

Ko zadnji je večer prišel,
k večerji se je Jezus vsel,
po nji je hrepnel.

Pšenični kruh je vzel v roke,
v častitljive in vse svete
in djal besede te:

„Sprejmite vi, zakaj le-to
resnično moje je telo,
ki za vas дано bo.“

Učencem pa se obnovi
spomin na nekeданje dni,
in vse se jim zjasni.

Vživali so od te jedi
in v nji dobili so moči:
Med svet so šli čvrsti.

Pšenično zrno pa ima
še danes vtisek božji ta,
oj, kdo ga ne pozna?

Na koncu zrna, glej, je znak,
kot Jezusov obraz prav tak.
Boga naj hvali vsak!

Pšenično zrno pa zmeljo,
iz moke beli kruh speko,
oj, hostijo lepo.

Besede mašnik izreko
nad njo, in spremene tako
v presveto jo Telo.

In verniki prihajajo,
jih mašniki obhajajo
ta kruh podajajo.

Oj, pristopimo radi mi
tja, kjer se božji kruh deli,
če se nam le pusti.

Življenje nam je veden boj,
in težka pot, da teče znoj,
sam trud in nepokoj.

Da duša nam ne oslabi,
da duša nam dobi moči,
ta kruh vživajmo mi!

M. Prelesnik.



Lilija.

Ko je božji deček bežal
pred Herodom po puščavi,
ni se svetil v zlatem blesku,
hodil ni po mehki travi,
hodil je po trdem pesku,
v drobne čreveljčke obut.
Neki dan se mu nabere
v čreveljček peščeno zrnje.
Hitro deček se sezuje,

čreveljček okrog obrne,
ostri pesek ven izsuje
in na zemljo stopi bos.
In tedaj iz tal privabi
lilijo nožica bosa.
Jezus prvi jo pozdravi:
„Peri te nebeška rosa.
Bodi posvečena slavi
jasnih lic in čistih src!“

Anton Medved.



Zakaj ni vode na Krasu.

V naravi pihljaj je večerni veter,
in légala noč je na mesto in vas.
Tedaj sta prispela Kristus in Peter
vsa trudna od dolgega pota na Kras.

Brž Peter potrka na duri prve
in v veži ponižno vpraša možá:
„Imate li, oča, kaj strehe in mrve,
da bi prenočila pri vas midva?“

Pogleda ju kmet in malo premisli,
potem pa reče: „Kar morem, to dam.
Lahko odideta spat na svisli,
a ozek celo za družino je hram.“

Na klin zadovoljen torbo obesi
in s Kristusom Peter odide spat.
Zatisneta kmalu na mrvi očesi
in v sen se oba zamakneta zlat'.

Tedaj gospodar nju torbo sname
in gnjat začuden izvleče iz nje.
Neznana slast vso družino objame,
in kmetu željâ utriplje srcé.

Poišče leseno tnalce na cesti,
potisne jo v Petrovo torbo, menèč:
„Saj potnika gnjati ne smeta jesti,
sicer sta žejna na poti prevèč.“

Ne vzide na nebu še jutranja zarja,
na mrvi vzbudita neznanca se žé.
Presrčno zahvalita gospodarja
in Peter spet vrže torbo na sé.

Med potjo ob drevju pa Peter reče:
„Poglej tu v studenci vodico hladnó,
jaz dolgo že v torbi prenašam plečè;
počakajva tu in pojejva mesó!“



ZAKAJ NI VODE NA KRASU.

In Peter sede na sočnato travo
pod senco vrbinih rôsnih peres.
Osupel in jezen zamaje glavo,
iz torbe popotne privleče — les.

„Nesrečni tat,“ nevoljen zakliče,
„kaznuj ga, Gospod, vse sosede ž njim!“
Odvrne Kristus: „Kar kazni se tiče,
naloži jo ti in jaz jo zvršim.“

Premišlja Peter nekoliko časa,
Gospoda mogočnega prosi tako:
„Vsa voda na enkrat izgini s Krasa,
da žejo trpé, ki so jedli meso.“

Usahne studenec ob njem ob tej priči,
potegne čez brda veter sušèč.
Ne dajejo vrelcev ne doli ne griči. —
Od takrat na Krasu ni vode več.

A. Medved.



Tri kaplje Jezusove.

Stoji, stoji hišica
hiša Jezusova,
mala hiša kočica,
mala koča nova.

V hiši stoji mizica,
mizica je zlata,
na njej stoji kupica,
kupica iz zlata.

V kupici so tri kapljice,
kapljice krvave,
kapljice Jezusove,
rešnje krvi prave.

Prva kane na poljé,
na poljé, na žitno,
žegen božji v njega gré,
prec je rodovitno.

Druga kane na poljé
na poljé, na ravno,
žegen božji v njega gré,
precej je vse travno.

Tretja kane na goré,
na vinske gorice,
žegen božji nanje gré,
da rode trtice.

Matija Valjavec.



Odkod reveži?

Adam in Eva dokaj sta
sinóv in hčer zaróčila,
da, daleč, daleč zlo stegnilo
otrok se njunih je število.

Tedaj, ker Evo otroke vse
skrbelo preživiti je,
povzdigne milo prošnjo k Bogi,
da živež dal bi trumi mnogi.

Gospod do Eve stopi sam,
a ker bilo je žene sram,
da jih je toliko rodila,
jih polovico je prikrla.

Gospod karkoli le imá,
pokazanim v posestvo dá,
da vsak`mu svoje rokodelo,
ki pridnega bo preskrbelo.

Ker videla zdaj Eva je,
da je porazdeljeno vse,
da slaba s skritimi poteče,
otrok prikritje jo zapeče.

Zbujena vest jo nadrevi,
da skritje Bogu obstoji
in Boga tud' za zamolčane
poprosi blagodarne hrane.

Usmiljen bil je Bog gospod,
pokrega Evo prvo pot,
kot oče hčerko posvari jo
in odpusti ji hudobijo.

Pa potlej ji tako je djal:
„Kar sem imel, vse tem sem dal,
naj živež pa pri teh imajo,
ki milo z brati naj ravnajo.“ —

In kakor greh smo dédváli
smo tud' njegov nasledek zli,
odtod so reveži se bili
med ljudi na večno zaplodili.

In ker je revež tud' naš brat,
pomaga vsakdo naj mu rad.
Bodimo torej pravi bratje,
da bomo enkrat rajski svatje!

M. Valjavec.



Roža in golobica.

Ko je božji Sin na križu
zadnjikrat bolestno vzdihnil,
ko je solnce zatemnelo,
ko se je potresla zemlja —
ni ga bilo, ni ga bilo,
da bi čul o božjem Sinu,
le njegovo sveto mater
je ob križu meč prebodel,
meč prebridki, meč sedmeri . . .

A po križu, svetem križu,
draga krvca je pritekla,
namočila suho zemljo,
da je rdeča roža vzknila,
z rajskim vonjem zaduhtela,
nežna ptica, golobica,
dobra Noetova znanka,
obletavala je Sina
in na križ je slednjič sela.

V rano mu je kljunček dela,
v rano, v desno stran krvavo
in popila sveto krvco,
da bi je ne bilo škoda,
da bi ne močila zemlje,
da bi ne hranila rože,
ki pod križem je duhtela.
— Aj, ti nežna golobica,
golobica lahkoverna!

Pravijo, da Sin se božji
vzdramil je in jo pokaral:
„Golobica lahkoverna,
kje si vzela nevoščljivost,
da bi roži odtegnila,
mojo drago srčno hrano.
Aj, ti smela golobica, —
Noetu poslanka z neba —
rdeči kljunček te izdaja!“

Golobica z rdečim kljunčkom
proč od križa je zletela,
proč, tje daleč v tuje kraje,
da bi se ne sramovala
svoje nepremišljenosti.
Roža, s stebelcem bodečim,
kot spomin na božjo krono,
pa še dalje je duhtela,
širila ljubezen božjo
med izprijenim človeštvom.

Jožef Bekš.



Kam greš, Gospod?

Otožen apostol Peter
iz dalje obrača oči,
v večernih žarkih solnca
zidovje se Rome žari.

„Ti veš, Gospod vsevedni,
kako mi je tesno,
ti veš, da čredo svojo
pastir ostavlja težko.

Preženi, Gospod mogočni,
preženi mi nemir!
Ko volk mu podavi čredo,
naj tudi pogine pastir?

... Kaj On? ... In proti Romi? ...
Križ nese na rami lesen“ ...
Vztrepeče apostol Peter,
oblje pot ga leden.

Vztrepeče in vzklikne apostol:
„Kam greš, kam greš, Gospod?“
„Tja v Romo, tja v Romo, da drugič
tam križa neverni me rod!“

Kot sen podoba izgine,
apostol ostane sam:
„Prečudne je rekel besede,
in kam je izginil, kam?“

Premišlja, premišlja besede.
„Razumem, Gospod te moj:
Prerokovanje tvoje
izpolnit grem, hlapec tvoj!“

Mučenec dan drugi ostavil
apostol Peter je svet,
mučenec izdihnil je dušo
na križu lesenem razpet.

Gregor Gornik.



Vijolica.

V dolini trpljenja, premnogo že let
kesanja solze Adám je pretakal.
Udano, spokorno, a vendar težko
je sprave z dobrotljivim Bogom čakal.

Usmili se Večni in z jasnih nebes
mu pošlje nadangela Gabrijela
Adáma skesanega zagotoviti,
da mu odpuščena krivda je cela.

Hvaležno spokornik v nebo se ozre,
tako pa srce mu otožnost pokrije;
ponižno povesi svojo glavo,
in zopet oko mu solza zalije.

Ponižnosti solza je padla na tla,
iz nje pa je vzknila vijolica mila.
Zato je ta cvetka ponižnosti znak,
ker jo je pokora ponižna rodila.

Fr. Kralj.



Razbojnik.

Marija je po svetu šla
sè svojim sinom Jezusom
in svojim možem Jožefom.
Prišla je noter v črn gozd,
nobene hiše bliz' ni b'lo
kakor sama razbojniška.
Razbojnica na prag' stoji,
šopek ključev v rokah drži.
Marija jo ogovori,
takó ji pravi, govori:
„Oj prenočite nas nocoj!“
Razbojnica odgovori:
„Kakó vas bom prenóčila?
Imám moža razbojnika,
ki n'kol' ne pride trezen dóm.“
Marija prav' in govori:
„Prišél bo trezen in krotak,
da še ni bil nikoli tak.“
Razbojnica še govori:
„Jaz pa še eno dete 'mam,
ki je že staro sedem let,
oj sedem let, osmega pol;
pa ga še nisem slišala,
da bi kdaj spregovorilo,
pa tud' ga nisem videla,

da bi že kaj sprehodilo.“
Še mati komaj 'zgovori,
že dete óči naprot' hiti.
Prav' óči: „Oča, brž pojd'tè,
domá 'mamò lepe gosti:
Marijo s sinom Jezusom
in svojim možem Jožefom.“
Oča domov hitro leti,
takó mi pravi, govori:
„Kakó je to, kakó je to,
da je pod streho tak svetlo,
kakor bi s'jala solnca tri,
pa še enéga sam'ga ni?“
Ženà mu pravi, govori:
„Dobili smo lepé gosti:
Marijo s sinom Jezusom
in svojim možem Jožefom.“
Razbojnik pravi, govori:
„U hišo dol naj pridejo,
za mizo naj se vsedejo.“
In Kristus z njim spregovori,
mu svojo milost podeli.
Razbojnik vse, vse zapusti
in pa za Jezusom hiti.

M. Valjavec.





RAZBOJNIK.

Trepetlika.

V bolesti grozni je viseč na križu
umiral človek-Bog.
Molče mu gledala v trpeče lice
priroda na okrog.

Še eden hip.. „Moj oče, v tvoje roke
izročam dušo jaz!“
Izrekel je, in smrt je rešeniku
zagnila obraz.

Ihteč zaplakala je vsa priroda:
z gorami holmec vsak,
in vsaka živa stvar in z luno solnce,
z vodami zemlja, zrak.

Tožile so ob križu pevke-ptice,
da ni Gospoda več,
po vznožju gore vila se drevesa,
nad čudom tem tožeč...

Le eno je drevo na gori stalo,
ponosno zrlo v svet,
brezčutno samo za prirode žalost,
solze in vzdih nešet.

Umili mrtvemu se rešeniku,
da ga prezira stvar,
hoteč edina mu tajiti v smrti,
da njen ni gospodar!

Nad Golgato zaveje vetrec brzi,
zaveje, odbeži,
drevesu trdosrčnemu od križa
noseč gorke krvi...

Tedajci strepetali so mu listi
in deblo šibkih vej:
In danes še trepeče — trepetlika
od tistih dob naprej!

Mih. Opeka.



Lišček.

Bil zgodovine večno-važni dan je:
Učitelj blagi, visočin Gospod
izpolnjeval prerokov sladke sanje,
Adamov v krvi je opiral rod.

Prizor grozan! Priroda vsa žaluje,
nevidna moč pretresa vso zemljo,
nad njo obupno, čuj, vihar vzdihuje,
zaprlo solnce je tožeč oko.

I liščku tožna dušica trepeče;
cvrči, svari — a klic je ta zaman.
Na križ druhali goste zro besneče,
kot skala trd počesto je zemljan.

Nevtrudno obletuje ptič razpelo,
pihlja Gospodu hlad v množino ran. —
Glej, pade kaplja mu krvi na čelo,
na prsi — rujna kot pomladnji dan.

Odtlej je liščku čepica rudeča,
prsljik kot zarja robi trak srebrn,
in gombic vrsta solnčno se žareča,
a prej kot noč je liščkov rod bil črn.

Fr. Klemenčič.



Beg v Egipt.

„Na noge, Jožef, vstani koj,
Marijo vzemi in nje dete;
v Egipt beži še nocoj
od tukaj, iz dežele svete!

Glej, krvožejni kralj Herod
ti dete hoče umoriti,
zato le brž, le brž od tód!
Nocoj še, Jožef, vam je iti!“ —

Z nébes poslanec je tako
govoril Jožefu ponoči;
in Jožef vstane ter urno
odrine, predno zor napoči.

Je temna noč in daljna pot,
po vrhu zima, zima huda;
da rešen pa bi bil Gospod,
se mraza ne zboji, ne truda.

Iz Betlehema gréde zdaj
družina uboga — brez imetja; —
pa oh, kedaj dospeje v kraj,
v deželo varnega zavetja! —

Je tuje vse, neznano vse,
steze odljudne so in kraji,
vasice ni, ne hišice; —
žive pač tod le — tolovajil!

Molče potuje celi dan
po tujih krajih teh trojica,
iz dola v hrib, raz hrib na plan,
kamor ji kaže hod stezica.

In ko obzor večerni mrak
povije v mračna svoja krila,
družina sveta svoj korak
ustavi, dá bi prenočila.

Tja v kotič mali, kraj poti,
se skupno stisne družba sveta;
a Jožefa v samoti ti,
še bolj Marijo strah spreleta.

In kmalu, čuj, zasliši se
stopinj odmev na bližnji poti! —
Oh, ropnih mož to četa je,
ki pleni tujce tod — v samoti!

Ko v kraj dospe ta nočni roj,
kjer družba je bedela sveta,
gorje, pred njo ustavi koj
mož oboroženih se četa.

Kot lev, ki plane na svoj róp,
tako na zbegano dvojico
divjakov strašnih skoči tróp
na Jožefa in na Devico. — —

A enemu zmehta srce
obrazek Jezusov premili;
in čudo, glej, družine se
namah razbojnik ta usmili!

Pred drugi svojimi celo
z močjo jo brani in nasvéti;
in náposled se mu vdado,
prizanesó družini sveti. —

Bogato pa poplašano
mu to usmiljenje je bilo.
Legenda nam pove kako
in kdaj je bil prejel plačilo:

Ko križan bil ta tolovaj
na Jezusovem desnem kraji,
mu Jezus je obljubil raj
rekoč: „Še dan's boš z mano v raji!“

Dr. H. Z.



Sv. Dizma.

Po angelu svet' Jožef zvé,
kaj krvolok Herodež čé;
z detetom se v Egipt podá,
Marijo tovaršico 'ma.

Boji se kralj za svoj prestol,
razpošlje rabeljne okol;
pa Jezusa na begu meč
Herodežev ne dojde več.

Planjave puste, pesek sam
popotnik trudni gleda tam;
nad glavo solnca žar'k pekoč,
pod nogami žgè pesek vroč.

V širjavah onih vse molčí,
škrjanček tam ne žvrgolí,
drevesca ni, cvetov nikar,
tam stvarnice je zgínil čar.

Tam bister potok ne šumlja,
tam rosa travce ne krepča;
pa voljno gresta svojo pot,
ter Bog je z njima bil pòvsod.

Razbojnikov okrutnih trop
preži kot orel na svoj rop,
in šine, kakor oroslan
'z brloga tmin na beli dan.

Orožje krog in krog rožljá,
in meč in sul'ca blisketá:
„Imetje dajte!“ zagromí,
„Al' pa življenje, tujci vi!“

Za Dete Mati se boji,
na srce svoje ga tišči,
ogrne in zakrije ga,
in prosi milosti za nja.

Svet' Jožef hitro stopi v bran,
in sveto družbo var'je ran,
in roparjev udarec vsak
odvrne srečno, kot junak.

Zdaj zablišči, ko solnčni žar,
Detetu lice, da glavar,
poprej še ljut ko divja zver,
strmi in kliče: „Bodi mir!“

On sam se ustavi tropu v bran,
in sveto družbo var'je sam,
tja do brloga jo pelja
in trudnim prenočišča da.

Prijazno, kar v brlogu 'ma,
ponudi zdaj njej živeža,
ponudi piť, ponudi lož,
in taži plašna srca mož.

In sveti družbi je od tod
razbojnik zjutraj kažipot,
je varh, služitelj, je strežaj,
spremitelj zvest v namenjen kraj.

Glavar se tužno poslovi,
Marija k njemu govori:
„Odpusti tebi večni Bog,
po svoji milosti tvoj dolg!“

To milost, da na desno stran,
h Gospodu nekdam boš odbran,
to milost skaže Bog ti naj,
da prideš enkrat v sveti raj!“

Neznanec.





SV. DIZMA.

Zlomljena podkva.

Ko nepoznan je in ubog
Zveličar hodil še okrog,
učenci k njemu so privreli,
ki nič prav niso ga umeli.
On pa najraje blagovést
oznanjeval je poleg cést,
ker pod obrazom se nebá
vse boljše, lažje reči dá:
Nebeški nauk vsem je mil
iz svojih svetih ust delil. —
Prilik, podob je na izbero
imel in jasnil sveto vero.

Nekdaj gre mirnega srcà
z učenci v mestece tijà.
Kar vidi v prahu tam svetló
ležati zlomljeno podkvo.
Tako j šent-Petru povelj:
„Poberi to, kar tam leži!“
A Peter, čisto nič voljan
međ potjo je tako v en dan
sanjaril od posvetne vlade,
ker ta črez vse se mu dopade.
(Brez vse skrbi, saj mislim v glavi
sam cesar se ne zoperstavi.)
Pobralo bi se že in neslo,
ko krona bila bi in žezlo, —
toda zavoljo podkve pol
ni vredno skloniti se dol:
Zato pa se obrne v stran,
kot da ne meri govor nanj.

Gospod je ves krotak pobral
to podkvo potlej sam od tal —
Pokaral Petra ni za to.
Kadar pa v mestece prispó,
poišče s podkvijo kovača,
ki s tremi penezi jo plača.
Na trg potem odhajajo.

Tam črešnje se prodajajo.
S trojakom kupi tolikanj
teh črešenj, kar dobi jih zanj.
In mirno črešnje vse v rokavi
po stari šegi v shrambo spravi.

Skoz druga vrata gredo proč
črez polje, travnike brez koč:
Ob potu senčnih ni dreves,
pripeka solnce iz nebes
tako, da dali mnogokaj
bi za požirek vode zdaj.
Gospod le spredaj gre povsod.
Glej! — črešnja pade mu na pot.
Šent-Peter jo pobere hlastno,
kot bila jabelko bi slastno.
To zrnce mu je ugajalo.
A ni več dolgo trajalo,
že črešnjo drugo izpusti —
za njo šent-Peter se skrivi.
In še, seveda mnogokrat
po črešnjah vklanjal se je rad,
dotlej, da vseh je bilo kraj.
Gospod vesel mu reče zdaj:
„Ko bi se pravi čas pripognil,
bi pripogibanju se ognil. —
Kdor male stvarce ne časti,
za manjšo često se poti.“

J. H.



Krivokljun.

Ko je trpel na lesu križa
za vse ljudi Zveličar sam,
prijazna ptica se približa
in sede na počezni tram
in s kljunom ruvati začne
iz ran globokih mu žreblje.

„Zahvaljena, o ptica mila!“
nebeški reče ji trpin.
„Ne dam ti večnega plačila,
a nekaj dam ti za spomin.
Od danes bodi perje tvoje
rudeče, kakor moja kri,
tvoj kljun pa kriv vse žive dni,
naj kljuje, zoblje ali poje!“

Še danes krivokljun rudeči
med pticami edin goji
svoj rod po zimi v gostem smrečji
in milotožno žvrgoli.
in vera gre o njem okrog,
da kal človekovih boleznih
potegne nase in premine,
prav kakor v večni je ljubezni
ozdravljaj dušne bolečine
njegov ljubimec — Kristus Bog.

Anton Medved.



Oranža.

Ko Jezus po zemlji je še potoval,
prišel je v puščavo nekoč,
in žežalo ga je, da nikdar tako,
saj dan je bil solnčen in vroč.

Studenca nikoder in vrta nikjer,
da sočen utrgal bi sad — —
In stvarnik dobrotni je žejo trpel,
ki stokrat je hujši kot glad . . .

In dalje je šel . . . A v daljavi tam, glej,
vabeče zeleno drevo.

Oranža je stala na tratici tam,
in kmalu je On stal pred njo . . .

„Oranža, preljubo ti moje drevo,
glej, Stvarnik tvoj žejo trpi,
pomagaj, pripogni svoj miljeni sad,
da silno mu žejo ugasi . . .“

Slušala ga zlata oranža zvesto
in vejice mu pripognila je;
in dasi njen sad ni bil žlahten kot zdaj,
mu vendarle žejo ugasila je.

In dobri Zveličar je roke razpel,
drevescu dal svet blagoslov:
„Odslej se mi rajsko drevo imenuj
in sad naj rodi se ti nov.

Vselej, ko približa Velika se noč,
ki veliki praznik je moj,
o, takrat po zemlji vesoljni ljudem
v veselje naj sad bode tvoj!

Kot čisto zlato prav tako naj žari
tvoj lepi, tvoj blaženi sad,
in vsak naj na svetu se ga veseli,
naj človek je star ali mlad . . .“

In dalje po stezi je pusti odšel,
drevo se pa mu pripogibalo je . . .
Sadove žareče med listi odslej
presrečno, preradostno zibalo je . . .

Strninski.



Najlepši nasmehljaj.

Ko je še Kristus, gospod Bog,
po zemlji potoval okrog,
kot siromak in nepoznan,
prišel je tudi neki dan,
ko solnce je zapadalo,
pred kočo revno, majheno,
pa prosi, da bi ga sprejeli,
ter ga čez noč pod streho vzeli.

Pošteni mož mu dá rokó,
pa mu odgovori takó:
„Sicer res malo le imám,
al' kar imam, rad bratu dám,
če le ne bode tu pri nas
celó prežalostno za vas,
ker sreča je od nas zbežala,
in žalost sama nam ostala.“

Pa Kristus mu odgovori:
„Spoštujmo bolečino vsi,
saj bolečina Bogu služi,
ker duše čisti, ž njim jih druží.
Hvaležen bom vam vsaki čas,
da smem počiti dan's pri vas.“

Še gospodar večerjo dá,
in Kristus ž njo se okrepčá.
Za tem se vleže in zaspí;
in zjutraj, ko se prebudi,
veli: „Bila je dobra noč,
imajo udje novo moč.“

Za dolgo pot, za težko pot,
al' naj za toliko dobrot
vam vrnem kaj, povejte mi,
kaj da vas peče, žalosti,
Zakaj da srce vas boli?
V hvaležnosti le to želim,
da vas prav srčno zveselim.“

In žena mu odgovori:
„Oj, za vračilo nama ni!
Al' dete najino edino
trpi neznano bolečino,
in huda smrt ga bode vzela.
Pa tega, kar bi jaz želela,
mi vi ne morete storiti,
ne more mi se izpolniti
edina, mala želja ta,
da se še enkrat nasmehlja.“

Tak' toži žena žalostna,
Gospoda k detetu pelja.
Oj kak' je bolno in bledó!
Pa ko odpre kalno okó,
ter ga v Zveličarja upre,
zvedri se mu, zasmeje se,
ter se smehlja tako sladkó,
ter se smehlja tako miló,
kot da nebeški žar'k iz raja
nedolžne ustnice obdaja.
In staršem srce se topí,
od radosti jim koprní,
in vsak Gospoda pogleduje,
On pa prisrčno se raduje.

* * *

Neviden hodi Kristus še
po hišah, kočah semtertje,
bolehno dete kjer leži,
kjer mati joka ino bdi,
tje tiho, krotko se spusti;
nasmeje dete se sladkó,
in zdravo je, al' pa s sebó,
Gospod odnese ga v nebó.

V. M.





NAJLEPŠI NASMEHLJAJ.

Znamenja dežja.

Gospod in sveti Peter sta na poti o hudi suši šla, sijalo solnce z'lo je vroče, ker dolgo ni bilo že moče.

Močno pripéka solnčni žar da kar sopiha živa stvar, ljudem pot s čela s curkom teče, in vse se od sparine peče.

Prileten mož ju sreča zdaj. „Li vroče, oča, vam je kaj?“ mu Peter dé, a starček pravi: „O vroče, vroče!“ — ter pristavi:

„Zares vročina huda je, pa, menim, kmalu dež pojde, ker davi zgodaj videl lesti, sem polža črnega na cesti.“

Gospod pa mu na to veli: „Mož, vaša vera prava ni. Ni polža Bog preróka storil, dežju ne bo zapor otvoril.“

Naprej gresta in drugi dan ko kreneta na drugo stran, sijalo solnce je pekoče, bilo je grozno, grozno vroče.

Pa v govorici tej in tej koračita počas' naprej, kar jima mož, grede po poti, prileten, star že pride proti.

Ga vpraša sveti Peter zdaj: „Li vroče, oča, vam je kaj?“ — „Seveda,“ starček urno pravi in te besede še pristavi:

„Zares, vročina huda je, pa, menim, kmalu dež pojde, pod streho mojo se viseča zaprla neža je bodeča.“

Gospod pa mu odgovori: „Mož, vaša vera prava ni. Nebo zavoljo tega dalo ne bode vam dežja še kmalo.“

Naprej gresta in drugi dan potujeta na drugo stran. Pekoče solnce je sijalo, ker dolgo časa ni dež'valo.

In v govorici tej in tej koračita počas' naprej, kar jima mož, grede po poti, prileten, star že pride proti.

Ga vpraša sveti Peter zdaj: „Li vroče, oča, vam je kaj?“ — „Seveda,“ starček urno pravi in te besede še pristavi:

„Zares vročina huda je, Pa menim, da že dež pojde, že v kadi zjutraj je brbljalo, ko solnce v njo je prisijalo.“

Gospod pa mu odgovori: „Mož, vaša vera prava ni. Nebo zavoljo tega dalo ne bode vam dežja še kmalo.“

Naprej gresta in drugi dan potujeta na drugo stran. Pekoče solnce je sijalo, ker dolgo časa ni dež'valo.

Pa v govorici tej in tej
počas' koračita naprej;
kar jima mož, grede po poti,
prileten, star že pride proti.

Ga vpraša sveti Peter zdaj:
„Li vroče, oča, vam je kaj?“ —
„Seveda,“ starček urno pravi
in te besede še pristavi:

„Zares, vročina huda je,
po polju vene skoraj vse,
pa saj nam Bog pomaga v sili,
dež kmalu dal nam bođe mili.

Gospod pa mu odgovori:
„Mož, pravo vero imate vi,
še danes dež na polje pride,
ki v tej okolici se snide.“

Naprej gresta, na drugo pot,
zgodí se, kar je d'jal Gospod.
Megla nebo in solnce skrije,
'z oblakov kmalu dež se vlije.

Učiš se človek iz tega,
da vervati gre le v Bogá,
in da verjeti v prazne vraže
nam poti prave pač ne kaže.

Matija Valjavec.



Starka in kosec.

Potovala sta po svetu
Kristus in učenec Peter
in prišla do borne kočé
in potrkala na vrata
in vprašala bedno starko:
„Žena, kje imaš kosilo?“
„V Božjih rokah,“ starka reče,
solza z lica ji priteče.

In naprej sta potovala
Kristus in učenec Peter
in prišla do senožeti
in mladeniča vprašala:
„Kosec, kje imaš kosilo?“
„Kaj to vami mari, tujca!“

ostro ju zavrne kosec.
Lakomen se je ustrašil,
da ga ne bi zaprosila
lačna potnika jedila.

In naprej sta potovala
Kristus in učenec Peter
in prišla sta do potoka.
Tam imel je kosec skrito
v senci vrb kosilo svoje.
Vzdigne s tal posodo Kristus
in jo da učencu Petru:
„Nesi to ubogi starki
in povej, da res je bilo
v božjih rokah nje kosilo.“

Anton Medved.



Pelin.

Na Golgati je v glasu žalostnem
Gospod potožil tiho: „Žejen sem!“
Da zadnjo bi okusil še grenkobo,
na drog nataknejo mu Judje gobo,
ponudijo mu z žolčem napojeno,
da žejo bi pogasil s kapljo eno.
A kaplja ena padla je na tla,
z njegovih mehkih ust na zemljo trdo.
Prevzame silna moč usodno brdo:
Iz kaplje vzklije zdajci bil tenkà.
Od tal se dvigne, hitro se opéri,
k nebeškim ustnicam svoj vrh nameri.
Zveličar ji nakloni prvo čast:
„Nazivaj pelin se, preljuba rast!
V dolini solz, kjer biva Evin rod
bohotno rasti zmerom in povsod!
Na križ me on pribil je nehvaležen,
proklet od časov greha in betežen.
Med drugim cvetjem, vonjajočim v zrak,
človeku bodi ti bridkosti znak!
Gorica sladkega ne rōdi vina,
ki ni rodila grenkega pelina!
Nebo ne sij od modrega azura,
ki ni razjasnila ga huda ura!
Naj zemlja niti ene cvetke nima,
kjer preje nikdar ni besnela zima!“
Potegne vihra — pelin vztrepeta,
s peresjem križastim zašepeta:
„Gospod — in bridko tvoje vse trpljenje,
ki v svojih žilah nosim ga poslej,
Gospod — in vse brezmejno zasluženje
človeku nič ne hasne? — O povej!“

Na pelin se ozre Gospod, rekoč:
„Tvoj sok bridkosti same mu ne děli,
ti hrani v sebi še zdravila moč,
ti ljudske bolečine tudi celi!



LEGENDA O PELINU.

Potrpežljiv uživaj te kdorkoli,
pretvori v zdravje mu pekoče boli!
Ostani dalje tvoj okus gorjup
in bodi boljšega življenja up!“

Anton Medved.



Vice.

Bólen star menih je ležal,
bolen ležal, bridko vzdihal,
bridko vzdihal, milo tožil,
milo tožil, vroče prosil,
da bi vendar že prišla mu
ljuba smrt in prekosila
in zatrla in končala
mu nesrečo in bolezen.

Sliši ljubi Bog v nebesih
na prestolu svojem zlatem
sredi angelov bliščečih,
sliši ga ter ga usliši.
Migne angelu kraj sebe,
naroči mu in velí mu:

„Spusti hitro se na zemljo,
ter mu reci in naznani,
da mu dajem na izbiro:
al' da bode bolen trpel
še tri leta mučno v svetu,
al' da koj umrè in pride
za tri ure v trde vice,
da razmije zadnji madež
svojih grehov in slabosti,
predno more gori v srečo,
večno srečo in veselje.“

Sluša hitro angel vrli,
naglo se spusti na zemljo,
doli k bolnemu menihu
ter mu reče in naznani:

„Čul je, o menih nevoljni,
čul je ljubi Bog v nebesih
tvoje vzdihe in tarnanje,
tvoje prošnje smrtizeljne.
Čul jih je ter jih uslišal:
tebi daje na izbiro:
al' da bodeš bolen trpel
še tri leta mučno v svetu,
al' da koj umreš in prideš
za tri ure v trde vice,
da razmiješ zadnji madež
svojih grehov in slabosti,
preden moreš gori v srečo,
večno srečo in veselje.
Voli sam, a modro voli!“

„Oh, le v vice, naglo v vice!“
brž veli menih nevoljni.
„Reci Bogu, dobri angel,
da bi hitro zlo končal mi,
da bi naglo vzal me v vice —
v vice, v vice, dobri angel!“

Angel tih z glavo zamaje,
splava brzo v raj bliščeči.
Trikrat Bogu se prikloni
in pove mu čudno voljo
malomodrega meniha.

Nasmeje se Bog v nebesih,
ljubi Bog v nebesih krasnih,

reče smrti, svoji dekli,
da se napoti k menihu,
vzame dušo mu v telesu
in preseli v trde vice.

In umrè menih nevoljni,
pride v vice, muke grozne,
da jih ne bi dopovedal,
če bi noč in dan govoril.

Bridko vzdihla, grenko joče
mož nesrečni v trdih vicah,
kar prikaže se mu angel:
„Kak' je, kak', menih nemodri?
Je-li s tem si zadovoljen,
kar si sam izbral in hotel?“
„Oh, kak bil bi zadovoljen,“
vzdihla bridko tužni starček,
„oh, kak bil bi zadovoljen,
ko si tak' hudó me zvodil:
Rekel si, da bodem trpel
tu samo tri kratke ure:
a minila že so leta,
mnoga, dolga, dolga leta,
kar že tu medlim in plakam
in trpevam muke grozne,
da jih ne bi dopoveda,
če bi noč in dan govoril.“

„Oj, ne blèdi, mož nemodri,“
govori mu dobri angel.
„Niso leta še minila,
ni minil ni eden mesec,
ni še kratka četrt ure,
kar umrl si, kar tu zdihaš:
tvoji bratje v samostanu
niso ni še utegnili
sveč kraj trupla ti prižgati:
Tol'ko malo časa tú si.
Ali tebi se dozdeva,
da si tu že mnoga leta,
ker so muke tu strašnejše,

vse strašnejše ko na zemlji:
muke v vicah — muke grozne,
da jih ne bi dopovedal,
če bi noč in dan govoril.“

Vzdihne milo tužni starček:
„Oh, kakó li bodem trpel
tu še tol'ko dolgo časa,
dolgo tak, — tri grozne ure! —
Oh, kako li bodem trpel!“

„Bog je dober in usmiljen,“
govori ubožen angel,
„da iznova ti na voljo:
al' da tu trpiš tri ure,
al' da vrneš se na zemljo
in prenašaš še tri leta
svoje prejšnje bolečine,
da razmiješ zadnji madež
svojih grehov in slabosti,
da očiščen moreš gori
v večno srečo in veselje.“

Kak' menih vesel zavriska,
kak' srčno zaprosi Boga,
da bi vrnil se na zemljo
v svoje prejšnje bolečine!

Bog je dober in usmiljen.
Vrne se menih na zemljo
v svoje prejšnje bolečine
in trpi jih še tri leta
mirno in molče in tiho,
svojim bratom razlagaje:
naj voljnó bi vse trpeli
tu na zemlji, da o smrti
bi zleteli koj v nebesa:
Bolje je trpet' na zemlji
cele veke, nego v vicah
eno samo kratko uro.

Jož. Mart. Kržišnik.



Vijolica.

Ko Jezušček je bil še mlad,
kot vi, on tudi je, otroci,
cvetice često hodil brat,
ki bujno cvele so po loci.

Ko tja nekoč prišel je spet,
ob roki matere Device,
pozdravljal ga je slednji cvet,
dehtele mu v pozdrav cvetice.

Želele cvetke so brhke,
da vse bi Jezusa krasile,
zato pa pisane glave
proseč so k njemu povzdignile.

Le tam, kjer se pričinja log,
ni glave dvignila cvetica,
da ne bi je opazil Bog,
pod listi je skrivala lica.

Ko Jezus bližje je prišel,
všeč bila mu je cvetka skrita;
nasmehnil njej se je in del:
Zakaj li skrita tu procvita?

In dvignila je zdaj glavo,
ki sklonjeno je prej imela.
Nato pa Jezusu tako
v odgovor tiho je velela:

„Poskrila sem zato se tod,
ker nimam tolike lepote,
da bi krasila te, Gospod,
ki sam izvor si vse krasote.“

Nasmehnil se e Jezus zdaj,
izrekel cvetki je pohvalo:
„Ker toliko si skromna, znaj,
plačilo dal ti bom nemalo:

Višnjevi plašč vijolici
nikar ne bodi več v sramoto,
krasnejši duh v okolici
zato naj večja ti dragoto!

Tako v obleki skromni tej
sinovom oznanjnj Adama,
kako mi v čislih je vselej
srce, ki je ponižnost sama!“

Al. Peterlin.



Marjetica.

Mati božja je za Sina
delala umetne cvete,
ko je večnolepi praznik
bližal se noči presvete.

Zima ravno zagrnila
brez krasu ves tožni svet je;
ni pomladi, ni poletja,
da bi stlala v čast mu cvetje.

In zato je Mati božja
delala umetne cvete,
da bi ž njimi okrasila
svoje ljubeznivo dete.

Mnogo rož je raznobojnih
že Marija izrezljala:
prva rdeča, druga bela,
ta velika, ona mala.

Mati že dokončevala
to ljubezensko je delo,
ko pa zadnji cvet rezljala,
vbodla se je v roko belo.

Kri je rdeča poškropila
tisto cvetko nežno-malo,
pa je ona oživela,
listje nje je vztrepetalo.

V ta spomin kot kri rudeče
vedno še ima robove:
rožo biserno pomenja,
in marjetica se zove.

Fr. Kralj.



Želva.

Vsaja hlebe v peč kmetica,
mali sin jih z mize nosi.
Kar se siromak približa
z velo roko se prekriža
z milim glasom jo zaprosi:
„Dobra žena, daj mi kruha.
Star sem, tare me naduha,
delati ne morem več.“

Zarohni nad njim kmetica:
„Ako nisi sam za delo,
v delu drugih vsaj ne moti!
Kruh je zdaj šele na poti.
Pridi potlej, ko se speče.“
Gre berač in nič ne reče,
solzo le otare z lic.

Jemlje iz peči kmetica
hlebe, sinek ji pomaga.
Spet se siromak približa.
Da se žena ga odkriža,
sinu naroči: „Povedi,
da sem k bolni šla sosedi.
Jaz pa skrijem se pod koš.“

In otrok berača sprejme,
kot je naročila mati:
„Drugi ti pomagaj v bedi!
Sam ne smem ti kruha dati.
Mati pak je šla k sosedi.
Kdaj se vrne, sam ne vem.“

„Lažeš,“ resno mož zakliče,
„ni šla z doma tvoja mati,
tam čepi pod pletenico,
v njej bo morala ostati.
Za lažnivo govorico
kaznovana bo nosila
trdi jarem in lazila
trudoma po svetu ž njim.“

In takoj v koščeno skorjo
premeni se pletenica,
v želvo pa pod njo kmetica.
Sin sirota se zajoče.
Brž odpravi se iz koč
siromak — Zveličar sam.

Anton Medved.



Kristus in Peter.

Naš Gospod in Peter sta okrog hodila,
ljudstvu zgolj dobrote in pomoč delila.

V vas dospela v mraku, trkala na vrata,
kjer se njima hiša najbolj zdi bogata:

„Pótna sva človeka, dajte prenočišče;
kruha za večerjo in črez noč ležišče!“

A odreče jima žena imovita:
„Tacih ne vzprejemam, le drugje iščita!“

Trkala na vrata druge, borne kočē,
če ju prenočiti bilo bi mogoče?

Vzprejme žena revna tujca v prenočišče,
skuha brž večerjo, preskrbi ležišče.

Pa pri hiši reva rjuhe bele nima,
platna kos razgrne na ležišče jima.

Ko žari se zarja, tujca se vzbudita,
vstaneta, da gresta, ženi pa velita:

„Kaj želiš si, žena, kakega plačila,
ker si naju tujca blago prenočila?“

„Le blagoslovita,“ pravi, „moje delo,
da uspeh in konec dober bo imelo.“

Tujca gresta dalje, žena revna vstane,
in hiti k ležišču, da brž platno zgane.

Zgiblje, zgiblje žena, zgiblje platno belo,
da na poldne solnce zlato je prispelo;

Do večera zgiblje platno v bele bale,
zgiblje, da žaré že z neba zvezde male.

Bal je v hiši polno, polno vse do stropa,
pride jih pogledat bogatinka skopa.



KRISTUS IN PETER.

V dno srcá kesa se, v ustnice se grize,
da odgnala tujca je od svoje mize.

Komaj, komaj čaka, da bi se vrnila:
„Tujcev dalje,“ pravi, „ne bi več gonila.“

Kristus s Petrom tukaj, ondi se oglaša,
ko dospe spet v selo, bogatinko vpraša:

„Ali bi dobilo tu se prenočišče?
Boš li dala kruha in ležišče?“

„Rada, rada,“ kliče žena vsa vesela,
„rada vaju bom čez noč brezplačno vzela.“

Postelji pripravi, prerahlja blazine,
rjuhe razprostre iz bele konopnine.

Ko žari se zarja, tujca se vzbudita,
vstaneta, da gresta, ženi pa velita:

„Kaj želiš si, žena, kakega plačila,
ker nocoj si naju trudna prenočila?“

„Če mi ravno v plačo dati kaj želita,“
žena jima pravi: „To-le mi storita:

Kterega se zjutraj bom lotila dela,
dajta, da ves dan bom posel z njim imela.“

Tujcev par pritrdi; žena urno vstane,
srečna vsa rokó si zadovoljno mánc.

Predno pa gre zgibat, spravi se do kuhe,
da potem zgibala brez ovir bo rjuhe. —

Žena bogatinka kuha in pristavlja,
meša vse dopoldne in jedi pripravlja.

Do večera kropje vrô, cvrči zabela —
Kar začela zjutraj, ves dan žena dela

Anton Hribar.



Usmiljenje.

Od hiše je do hiše hodil
in miloščine ljudstvo prosil,
na ramenih je malho nosil,
in up na srca ga je vodil.
Ko stopi v prvo hišo v vasi,
star mož se hitro mu oglasi:
„Prav rad, prav rad bi dal ti kaj,
pa sam sem velik siromak.
Drugje poskusi! Bog ti daj
več sreče, kjer prestopiš prag.“
In res poskusi v drugi hiši,
a tudi tukaj stok zasliši:
„Kako bi rad ti dal kak dar,
kako se smiliš mi v srcé,
a sam ubožen sem in star.
Poskusi srečo kje drugje!“
A v tretji hiši bil je spet
prav kakor v prvih dveh sprejet.
Ves truden v zadnjo kočo stopi,
zaprosi majhnega darú.
Pri peči mož, sedeč na klopi.
nasmehne se in reče mu:
„Imam dve suknji, ne preslabi,
lahko ti eno dam, da vsaj
ne bo te zeblo, pa ne zabi
moliti zame kdaj pa kdaj!“
Obleče suknjo in zahvali
prosjak dobrotnega moža.
Odide v hosto. Tam na skali
obleka pade z njega vsa.
Iz ramen krila poženo,
in angel splava pod nebo.
V nebesih stopi pred Boga,
poltožen, polvesel zastoče:
„O Bog, kako je to mogoče,
da ljudstvo dobrega srca
z uboštvom takim obiskuješ!
Vsakdo bi mi postregel rad,
ko bil bi količkaj bogat.

A kaj, ko vsakdo strada sam!“
Odvrne Bog: „Ti se huduješ,
da tem ljudem premalo dam?
Drugače bodi zanaprej,
ker dobro ljudstvo se ti smili,
bogastva dosti vsak imej,
in konec bodi vsaki sili.
A ti na zemljo spet poglej,
ostanejo li, kar so bili.“

Črez leto dni odplava spet
krilatec na človeški svet,
poišče isto vas vesel,
meneč, kaj bode vse prejel.
Ko se približa prvi hiši,
iz daleka zmerjanje sliši:
„Že spet berač! Le brž naprej!
Zas^l imam, a za lenuha
not nega ne pečem kruha.“
Pred drugo hišo se ustavi,
mladenič zarobni nad njim:
„Že spet berač! Naprej se spravi.
Lenuhov grdih ne trpim.“
In kamor pride siromak,
sprejem užali ga enak.
Naposled v tisto hišo stopi,
kjer lani suknjo je prejel.
Namahne spet moža na klopi,
ko ravno je denarje štel.
Zaproši: „Mili gospodar,
vsaj ti ne spodi me nikar!“
Tako spozna možak prosjaka,
pa reče mu: naj le počaka,
ker rad mu nekaj podeli.
Pospravi svoj denar v omaro
iz nje privleče suknjo staro
in jo ponudi in veli:
„Podaril sem ti eno lani,
podarim letos ti še to.
Nikar te suknje se ne brani,
glej, jaz sem obogatel ž njo.“

Smeje ogrniti ga hoče,
a siromak je vzeti noče.
Posmeh ošabni ga užali.
Odide v hosto. Tam na skali
obleka pade ž njega vsa.
Iz ramen krila poženo
in angel splava pod nebo.
V nebesih stopi pred Boga
in poln sramu pred njim zastoče:
„O Bog, kako je to mogoče,
da vse drugačni so ljudje,
odkar so polne jim roke.
Zaničevan sem bil povsod,
kjer milo prosil sem dobrot,
in ravno tam, kjer so me lani
sprejemali tako udani.“

Nasmehne večni se Gospod
in reče mu: „Zdaj vidiš sam,
kako se izprevrže rod,
če vsega mu obilo dam.
Zdaj veš, da prostor za trpina
ima največkrat hiša nizka.
Človeški rod je kot maslina,
ki olje da, če kdo jo stiska.
Kjer ljudstvo raja dobre volje,
kjer tuje so mu teže vse,
nikoli tam hladilno olje
usmiljenja iz src ne vre.“

Anton Medved.



Trepetlika.

Po trati hodila je sveta Devica
nebeška edina in večna kraljica.
Cveteli so gozdi, livada in log,
cvetela priroda je krog ino krog.

Cvetela je pomlad, ko nikdar popred,
 veselje poživiljal in mir je pogled.
 Vijole dihljale Mariji naprot',
 ponižno jo spremljajo rože povsod.
 Metulji in hrošči, čebelice vse
 priklanjajo nežno ji svoje glavé.
 Škrjančki in slavčki ji hvalo pojó
 in ribcam se bliska od sreče okó.
 Rastlinje in klasje in trava in les
 se klanja globoko le hčeri nebes.
 In tis se upogne in jelka in bor
 in javor in smreka in hrastov tam štor.
 Dreves eno samo prevzetno stoji,
 dreves eno samo se nagnilo ni.
 Ošabno drevo — trepetlika je bila
 in le trepetlika se ni upognila.
 Po njej se ozira Marija devica,
 po njej se ozira nebeška kraljica;
 in mirno jo gledajo rajske oči,
 pred katerimi solnce na nebu bleđi.
 In drevo strepeče — trepeče še slej
 in bo trepetalo brez konca naprej.

L. Pesjakova.



Roža Jerihonska.

Jesen se je ločila, puščoben bil je svet,
 potihnili so ptiči, je zvenel roži cvet;
 frfal je po nižavi hripav samo krokár,
 in zadnje liste stresal z dreves je hud vihar.

Oblaki pokrivali so svetli modri svod,
 tišina in temota sta vladali povsod;
 leskeči se valovi hitijo in šume,
 dosegli da bi brežje, kjer trate še cvete.



ROŽA JERIHONSKA.

Na bregu bistre vode, pod vejami dreves
spirala majhno krilce kraljica je nebes,
in tam v prenizki bajti — glej, lepo kot pomlad —
je spalo nežno dete, presveti njen zaklad.

In blaga je devica — puščava ji je raj —
ko včasih se obrne po bajtici nazaj;
srce ji v prsih vriska, blišči se ji okó,
ko detece poljubi s pogledom vsaj gorkó.

Storjeno je že delo, al' mesta najti ni,
da krilce bi obes'la nebes presvetla hči;
le tam na strmi skali, kjer zeva pust brlog,
stoji samoten grmek, edini krog in krog.

H grmičku se napoti Marija zdaj, rekoč:
„Al' hočeš mi ustreči, mi biti na pomoč,
da posuši se krilce za detece lepó,
ki tam-le v revni zibki zaspalo je sladko?“

In srajco razprostira, da hitro se suši:
al' ko jo z njega sname, devica ostrmi,
ker oveneli grmič je hipoma zelen
in z listjem čvrstim, lepim obilno obložen.

In zdrav, cvetoč in krasen je tudi puhli štor
in z rožcami ovenčan, še lepšimi kot zor;
Devica se upogne, in usta in roke
mogočnega očeta v nebesih zdaj slavé.

Kot čudež je povzdignil ubogi grm nekdanj,
tako so lepa čuda njegove rože zdaj,
ko steblo jim usahne, ko cvetke jim zvenó,
oživlja jih spet voda, da koj se razcvetó.

In večno posvečene so božji materi,
so slika nje lepote in nje ponižnosti;
in dokler rod človeški bo gledal krasni svet,
z veseljem bo pozdravljal te rože vsak pogled.

L. Pesjakova.



Skopulja.

Zveličar in Peter sta nekega dne
do hiše bogate vsa trudna prispela
in tam gospodinja za božje ime
ponižno prosila nekoliko jela.
A žena skopulja zavrne ju brž:
„Ne morem, nič nimam za vaji jedila.
Na gumnu imam pač pšenico in rž,
a nisem do danes mlatičev dobila.
Težko je za delavce, svet bi le jedel —“
Prestreže jo Kristus, ki dobro je vedel,
da žena mlatičev zato ne dobi,
ker hrano dajati se škoda ji zdi:
„Če hočeš, pa midva se lotiva žita,
omlativa ti, za plačilo le daj,
da enkrat na dan se najeva do sita.“
Tako gospodinja odpre na stežaj
skedenj in pokaže bogato zalogo.
„Le hitro začnita! Opravka bo mnogo.
Čim preje končata, tem več vama dam
jedila, ker prazen ni ravno še hram.“

Ko žena odide, zatvorita duri
in Kristus tovarišu reče: „Zakuri!“
Črez nekaj trenutkov na sredi skednja
živ ogenj zapolje od tal do vrhá.
Obide apostola tiha bojazen —
A čudo! Ta ogenj razmeče narazen
posebej vse zrnje, vso slamo, vsa pleva
po kotih na kupe, lepo urejene;
mlatiča pred koncem že prvega dneva
končata pol mlatve in gresta do žene.
„Ho!“ žena zakliče, „za takošna dela
nihče ne zahteva ne pila ne jela.
Tako bi si lahko omlatil vsak sam.
Za to vama plače nobene ne dam.
Jaz sama bom ogenj enak zakurila
in kar je ostalo še, brž omlatila.“

In sveta popotnika gresta naprej.
In Kristus de Petru: „Nič te ne draži!
Po kratkih minutah nazaj se oglej,
in jeza se tvoja na mah potolaži.“

In Peter ozre se črez nekaj minut
in vidi — o groza — vso hišo v plameni.
To je prasketalo kot v peči ognjeni
in v kratkem bil dom je skopuljin razsut.

Anton Medved.



Na poti v Nazaret.

Kako razpaljena je zemlja,
kako pekoč nebes obok!
Uboga mati, ki potuješ,
v naročju ti ubog otrok!

„Miruj, miruj, nedolžno dete,
studenca tukaj najti ni,
da potolažil bi ti žejo,
ki tudi mati jo trpi.

Vodnjak zijá pred nama prazen.
Zahvaljen Bog! Nad zid poglej,
tam v hladni senci se med listi
zlaté citrone sočne z vej!

Tam slepec sam sedi na klopi
in straži dom in žlahtni sad;
môrda se naju on usmili;
stopiva k njemu tja pod hlad!

O dobri mož, privošči nama
citrono z veje jedno vsaj!
Dva tujca sva iz Nazareta,
kamor potujeva nazaj.

Pekoča naju žeja tare . . .“
„Kdorkoli sta, vzemita le,
vzemita, ohladita žejo,
saj Bog nam sadje da in vse.“

Odrgra sad ljubeča mati
zasé in svojega Sinú.
In čudo! Trojen sad požene
namesto vzetega sadú.

Kdo storil je to čudo, slepec?
Poglej, spregledal je trpin!
Ne slutiš li, kdo nate gleda?
Marija in nje božji Sin.

Anton Medved.





NA POTI V NAZARET.

Živopisec in Marija.

V Rôvih cerkev so zidali,
da Mariji bi jo dali,
ki rodila nam Boga,
v ódkup vsega je svetá.

Mnogo let je teklo delo,
preden streho je imelo;
kadar bilo je pokrito,
dvigalo se ponosito,
v Rôve šel je kamenár,
skladat spredaj nov oltár,
dólben s kósa célega,
mrámora prebélega.

Še je drugi mož prišel,
velik je klobuk imel,
mlad je bil, kodrávih lás,
širopléč, tenák črez pás.
Tudi ta je rabil tam,
pisat hodil novi hram
ter na odru prelepó
v strop obrazil to in to.
Zjutraj se je zgodaj trudil
in do mraka tih pomudil.
Stal na odru je nekđaj,
okončaval sveti raj:
Otca, Sina in Duhá
v blišču svetlega nebá.

Kadar to je dokončal,
počivaje ni prestal,
vzel iz šhrambe nov je kist,
gibek ves, tenák in čist,
ter nebeški je kraljici
ž njim obsenčil devski lici,
bogozarnost njima dal,
ki sijala bi do tal,
z vrha tam, kjer njo klečečo,
roci sklenjeni držečo,

sredi blaženih družin
venčal Otec je in Sin.

Kadar to je cvet imelo,
kakor da bi vse živelo,
zdaj svetnice in svetnike,
sivobrade, mladolike,
dodelával je okrog,
gledal na cerkveni lok.

Zdelal je i to povsod;
kista ni položil v kot
da praznovat bi odšel,
ker je posla še imel:
Zbore angelcev perutnih,
goloplečih, dolgoskutnih
tod je čelil, tam vršil,
dokler ni dovoljen bil.

Pot si vroč je zdaj otrl
in po stropu se ozrl.

Dokončal je! — Ves obráz
svetil se mu je ta čas,
ker gotovo malo ne,
v cerkvi se bleščalo je,
kar je mislil narediti
in po stropu razdeliti;

le Marijin še rokav
nekaj hotel je poprav.
Kadar tudi to storí,
tih na lestvi posloní.

Zahrešči pod njim deskà
in prelomi se prhkà,
z odra pade ropotaje,
oder se za njo zamaje.
Les je grmel, hram bobnel,
živopisec obledel!

Lestva se je ž njim zibala,
v cerkev izpod nog zdrčala!
Jedva se je sam ujel,
z desno kljuko oprijel,
ki železna in podvita
v strop cerkveni je zabita,
da svetilnik pozlačen
v kljun prijemlje zakrivljen.

Tam je visel doli v grob,
milo se ozrl na strop,
kjer Devica je klečala,
venčana se priklanjala.
Pregloboko je vzdihnil,
glasovito k njej zavpil:
„Mati, vselej sem na sveti
želel tebi v čast živeti;
oh, iztegni zdaj rokó,
drži me po konci ž njó!“

Kaj zavpil je, kaj dejal,
razumela ni druhal,

ki strahoma blizu vrat,
gledala je v cerkvi zad;
razumela Deva mila,
roko mu je pomolila
ter med nebom in zemljó
držala ga kvišku ž njó,
da pritekli so ljudjé,
spustili ga na deské.

Ne izgine osem dní,
v cerkvi oder nov stóji,
živopisec na deskah,
zopet ima kist v rokah.
Piše Devi ž njim na čast,
kako visel je v propast,
ž nje pomočjo bil oteť,
iznad brezna smrti vzet.
To v zahvalo in spomin,
k znanju poznih rodovin
del na zid je v levo stran,
kjer je še današnji dan.

Fr. Levstik.



Roža.

Ko sta Jožef in Marija
z Detetom v Egipt bežala,
pravo stezo sta zgrešila,
v gosto trnje sta zabredla.
In Marija se je zbala,
da bi Jezusove roke
ali noge ne ranila
grmov glogovih bodica.
Ali tisti hip Devica
s čutom žalosti globoke
na otroku je zaznala,
da mu roka krvavi.

Naglo je hotela krvco
v materski ljubezni vneti
z nežne roke mu otreťi,
ali Dete ni pustilo,
roko je otreslo samo.
Kaplja je na zemljo pala
in tedajci je pognala
lepa cvetka v jasni zrak.

Bila roža je rudeča,
trnja polna in dišeča,
danes še ljubezni sladke
in bolesti grenke znak.

Anton Medved.



Jezušček v gozdu.

Poletno jutro sveti Jožef pravi,
ko jutranjo molitev dokonča:
„Še dan's se mi tesarsko delo vstavi,
če si takoj ne preskrbim lesá.“

„Oj, oče, vzemi s sabo tudi mene,“
poprosi dete Jezušček lepó,
„da videl cvetke, gozde bom zelene,
da slišal ptičje petje bom sladkó.“

Dovoli oče, in otrok veselo
od matere še ide vzet slovó,
in žago in sekiro si za delo
pripravi božje dete radostno.

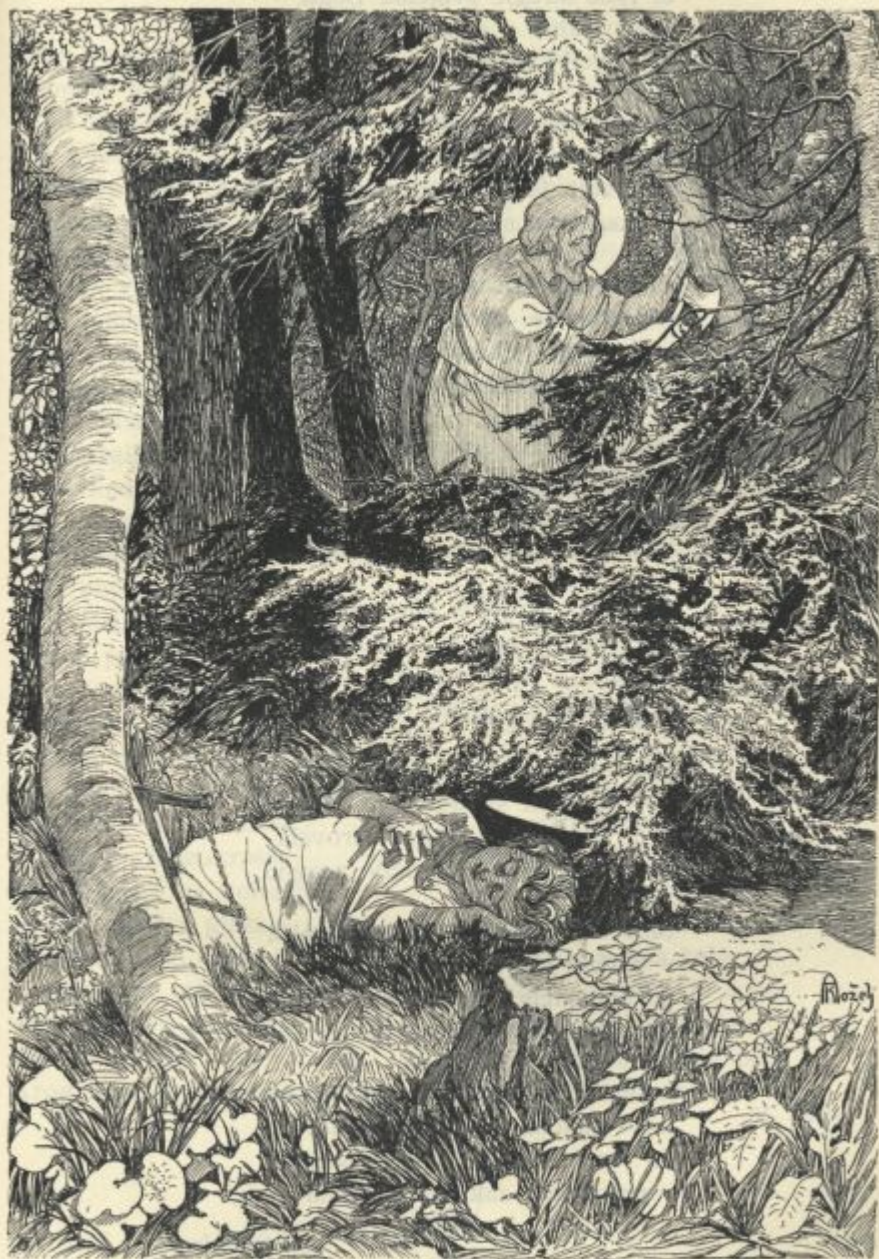
V prekrasnih bojah dijejo cvetlice,
mar slutijo prihod li Stvarnika?
Dan's v prazničnem so blesku krasotice,
po njih se sveti rosa biserna.

Obilo dela že izvršil točno
pobožno v Bogu zbrani je tesar;
pomaga ljubi Jezušček mu ročno,
prinaša in odnaša lahko stvar.

Na vedrem nebu solnce plava više,
in silna mu postane žarkov moč,
žaré se lica Jezuščku, ki briše
od nežnega si čela znoj prevroč.

Pod vitko jelko dete v senco leže,
kjer mu je mehka postelj mah hladán,
tu zabi v mirnih sanjah dela teže,
odpira se mu rajski dom krasán.

Zdaj jelka pripoguje tanke veje,
za streho se nad Jezuščkom zgosti,
da hudi solnčni žarek skoz ne greje,
se milo rajsko dete ne vzbudi.



JEZUŠČEK V GOZDU.

In breze na okoli prevesele
bi rade stregle svojemu Bogú,
vršijo rahlo z vejami kot pele
pri zibelki bi pesem spečemu.

Vesela mah navdahnejo čutila,
Gospod na njem počiva vseh stvari!
A kratka le je srečna ura bila,
prenaglo se mu Jezušček vzbudi.

Prej ko Zveličar se na dom odpravi,
hvaležno še ozira se na vse,
in brezam, jelkam, mahu, cvetju, travi
nebeški blagoslov vesel daje.

Sedaj vonjavo jelka razprostira,
ponosno dviga vrh zeleni v zrak,
šumljaje breza svoje veje vbira,
iz maha pogleduje cvet lehák.

Od tedaj Jezušček zmer v noči sveti
na posteljci počiva iz mahú,
in jelka v lučic množici nešteti
je krasno osvetljena streha mu.

„Za var'hinjo pri jaslicah boš stala,“
govoril jelki stvarstva je Gospod,
„ker Jezuščka si tukaj varovala,
da solnce ni mu vzročilo nezgod.

Slovesne pesmi breza bo šumela
v plačilo slavnosti čestite dan,
po solnčnem potu bo hladiti smela
sprevod preveličasten in krasán.“

In breza sme krasiti takrat pota,
ko v radosti se nam topi srčé,
da Jezus sam, o kolika dobrota,
v presvetem zakramentu mimó gre.

M. Stanislava.



Topol.

Mati božja rajskomila
iz nebes je šla na zemljo,
ino koder je hodila,
vse ljudi je in živali
ljubeznivo pozdravljala,
vsem je stvarcem z belo roko,
sveti blagoslov dajála.
Glej, in vsaka stvar pod nebom
njej nasproti je hitela,
priklanjala se je k zemlji,
v slavo pesem ji zapela.
Ptice glasne v senčnih vejah,
slavca milega iz gaja
in skrlico izpod neba
jedna misel koj navdaja,
da z nižave in višave
pred popotnico hitijo
in ji tamkaj z gladkim grlom
sladke pesmi žvrgolijo.
Iz pečevja divja koza,
iz goščave brzi jelen,
slon in tigra iz puščave,
vse, kar ima gozd jih zelen,
vse zverí hité do deve,
do Marije blagokrasne.
Tam klečijo na kolenih,
molijo molitve glasne.
Iz potokov in studencev,
iz morjá, iz rek deročih
stezajo glave na suho,
kar je manjših rib in večjih.
Krog in krog se zemlja smeje,

in glasno ji svet prepeva;
krog in krog priroda uka,
da od gor do gor odmeva.
Hrast kamniti, hoja mlada
pripogibljeta mladike;
vekovite krepke cedre
vrhe klonijo velike.
Ni je šibe, ni cvetlice,
da se ne bi priklonila.
Glej, in božja porodnica
vse jih je blagosloвила.
Sámo topol kraj potoka
glave noče upogniti,
iz napuha v trdem srcu
noče blažene častiti,
ampak drzno progovarja:
„Jaz, ki dvigam se v nebesa,
nikdar se ne bom klanjála;
naj se druga ji drevesa,
ki so brez peres srebrnih!“
Bliža se ji božja mati,
tako milo jo pogleda,
da začne vsa trepetati,
trepetati kakor rosa
na cvetlicah pomladanskih.
Topol se je tresti jela,
vstaviti se pa ne more;
zato nje peresa bela
gibljejo od dne do zore,
večno bodo ji gibála,
dokler tu na zemlji pela
bode se Mariji hvala.

M. Vilhar.



Skrb in smrt.

Sveti Peter in tovariš Pavel
nekoč sta po svetu potovala.
Rada srca bi ljudi poznala,
kdo v resnici Bogu zvesto služi,
kdo se z vragom bogokletnim druži,
kdo ljubezen bratsko v delih kaže,
kdo sovraži brate in jim laže.

Neki dan sta mnogo ur hodila,
sreča ni ju spremljevala mila.
Trkala sta tu in tam na vrata,
toda roka borna in bogata
dar najmanjši jima je odrekla,
in še psovka mnoga ju zapekla.
Prišla sta na kraj vasi potrta,
kar zazreta kočo sredi vrta,
kočo nizko, svečo v njej brlečo.

„Pojdiva še tja na slepo srečo!
Rajši dá, kdor sam veliko nima.“
Reče Pavel, Peter mu prikima.
Stara žena v majhnem domu sama
z milim glasom vpraša: „Kaj je z vama?“

Reče Peter in za njim tovariš:
„Prosiva te, da nama podariš
malo kruha in — če je mogoče —
rada spala bi pod streho kočice.“

In nasmehne starka se prijazna:

„Borna je, a ne docela prazna
moja shramba. O le tu bodita,
odteščajta se in prenočita!

Kakor vidim, nista od gospode
in sta kruha vajena in vode.“

Izpijéta vode vrč na dušek.
H kruhu žena priloži še hrušek.
Dvoje rjuh iz stare skrinje vzame
in pogrnc po otepih slame.
„Zdaj pa, kadar hočeta, zaspita
in se zdrava jutri prebudita.

Boljše je čna slami, kot na klopi.“
Reče žena, v čumnato prestopi.

Vzdramita se potnika zarana,
zadovoljna, s spanjem pokrepčana.
„Bog ti plačaj stokrat, žena mila,
kar si nama dobrega storila!“
Peter pravi, Pavel pa pristavi:
„Rad govoril bi o tvoji slavi,
pa ime mi tvoje ni poznano.“
„Skrb se zovem,“ starka de udano,
„skrb mi stari pravijo in mladi,
ali vsi me gledajo neradi.“
„In še nekaj,“ Pavel reče ženi,
„kaj od naju hočeš, razodeni,
da ti daja za dobroto tvojo?“
„Kaj mi dajta za dobroto mojo?“
Tu je treba resnega prevdarka.
„Vem, že vem,“ na glas zakliče starka;
„lepa hruška mi stoji na vrtil,
stara, pomni jo že rod četrti,
toda, kar od nje samó ne pade,
to mi lačna sodrga pokrade.
Kdo bi vedno se bentil in jezal!
Ah, storita, kdor bi nanjo splezal,
naj ga veje zgrabijo nenadno,
da ne bo na zemljo stopil hladno,
dokler sama jaz mu dol ne rečem.
To storita, drugega nič nečem.“
„Dobro! Zgodi se, kar si želela!“
potnika ji rečeta vesela.
Žena roke mane dobre volje,
ona dva pa kreneta črez polje.

Dobra ura mine, kar zasliši
skrb suhotna velik krik ob hiši,
Na dvorišče stopi in zagleda
vrhu hruške mladega soseda.
Vpije, zvija se, okrog premeta,
vedno huje v veje se zapleta.
Pod drevesom ljudstvo radovedno

gnete se in roga mu poredno.
Eden bi ga rešil rad pokore,
spleza gor, a sam več dol ne more.
„Zdaj pogledajte,“ ljudstvu skrb zakliče,
„zdaj ste lahko božje kazni priče;
lahko veste, da ne sme se krasti.
A bodite tudi še oblasti
moje priče! Precej dol stopita,
hruško v miru mi poslej pustita!“
Kot bi trenil, ne boječ se padca,
skočita na tla, zbežita mladca.
Stegnejo se spet na hruški veje,
skrbi pa se samo sebi smeje.

Leto mine. Kar na vrata koče
smrt potrka. Bleda skrb zastoče.
„Kaj si pome prišla?“ jo pobara.
Smrt odvrne: „Dosti si že stara.
Mnogo mlajših moja kosa jemlje.
Le nastopi pot vesoljne zemlje!“
Skrb uda se: „Precej pojdem s tabo.
Vem, da nisem za nobeno rabo.
Eno prošnjo mi samo usliši,
preden dam na vek slovo tej hiši.
Hruška zunaj mi stoji visoka,
ne doseže sadja moja roka.
Ni mi nanjo splezati mogoče,
vendar se mi ene hruške hoče.
Ti si gibka, lahko splezaš nanjo
in natrgaš hrušek polno canjo.
Ni veliko, kar želim, ah stori
to dobroto, potlej me umori!“
„O zakaj ne,“ reče žena bela,
„ne nalagaš težkega mi dela.
Pojdi hitro le z menoj do tjakaj
in pod hruško me lepó počakaj!“

Ročno smrt na strmo deblo spleza,
že po hruškah svoje roke steza,
kar jo veje zgrabijo z vso silo,
da se zdrzne, da zakliče milo:

„Žena, žena, na pomoč priskoči!
Sama si ne morem nič pomoči!“
Tiho se ji muza skrb od spodaj.
„Prav ti je, zdaj trdo lubje glodaj!
Kaj si pome prišla brez vabila!
Kar iskala, to si iztaknila.“
Smrt pa dalje prosi: „Ne zameri!
Čuj, obljubim ti pri svoji veri,
da nikoli več ne pridem pote,
ako rešiš me iz te zamote.“
„Bodi,“ reče skrb, na te besede,
„rada rešim te iz sitne zmede.
Stopi dol in beži v druge dome,
a nikoli več ne pridi pome!“
S hruške skoči smrt, hrbèt obrne,
zadovoljna skrb se v kočo vrne.

* * *

Od takrat se nihče med zemljani
smrti, večni potnici ne vbrani.
Ne premoti je noben izgovor,
ne mladost, ne čast, ne zláta tovor.
Z naše zemlje le skrbi ne spravi,
skrb še zdaj je vsem ljudem na glavi.

Anton Medved.



Marija in romarice.

Marija gre na daljno pot,
v Jeruzalem na božjo pot;
na rokah nese Jezusa,
oj Jezusa Zveličarja.

Srečala jo je deklica,
lepa mlada romar'ca.
Marija jo je prosila:
„Al' bi kaj nesla Jezusa?“

Le mali čas mi nesi ga,
saj bom ti lepo plačala.“
„Za nič ne nesem Jezusa,
saj vidiš, da sem vsa židana.“

Marija gre na daljno pot,
v Jeruzalem na božjo pot;
na rokah nese Jezusa,
oj Jezusa Zveličarja.



MARIJA IN ROMARICE.

Srečala jo je deklica,
še lepša mlada romar'ca.
Marija jo je prosila:
„Al' bi kaj nesla Jezusa?“

Le mali čas mi nesi ga,
saj bom ti dobro plačala.“
„Za nič ne nesem Jezusa,
saj vidiš, da sem vsa šlarasta.“

Marija gre na daljno pot,
v Jeruzalem na božjo pot;
na rokah nese Jezusa,
oj Jezusa Zveličarja.

Srečala jo je deklica,
še lepša mlada romar'ca.
Marija jo je prosila:
„Al' bi kaj nesla Jezusa?“

Le mali čas mi nesi ga,
saj bom ti lepo plačala.“
„Oh rada bi jaz nesla ga,
al' slabo sem oblečena:

Bi rokici mu zmazala
in bi se mu zamerila.“
Marija jo je vprašala:
„Kaj boš za to zahtevala?“

„Nič druž'ga mi za to ne daj,
kot moji duši sveti raj.“
Marija je Jezusa vprašala:
„Kaj boš pa dal štimankama?“

„Eni bom dal veliko otrok,
veliko otrok, veliko nadlog.
Drugi bom dal zadost' blagá,
po smrti pa v peklu bo domá.“

Lipe Pogorski.



Turki na Slevici.

Grmade po gorah goré,
v nebó njih plamen šviga.
Privrel je Turek; koder gre,
rohni, mori, požiga.
Pred njim je jok, za njim je stok,
pomagaj zdaj nam večni Bog!
Če on se nas ne usmili,
ni nam pomoči v sili.

Kakor črez polje vodni val
divja ob hudi uri,
rohneča se drvi druhal,
ne branijo ji duri.
Krví pijani vriskajo,
bridké se sablje bliskajo,
zdaj, zdaj bo truma cela
v vasičo prihrumela.

Križ starček je sè stene snel,
podobo smrti božje:

„Kaj boš s sekiro, sin, začel?

Križ nam je zdaj orožje.

Le úrno, úrno za menó

k Mariji gori na goró;

tam bo Devica mila

v nadlogi nas rešila.“

Otroka, ki v zibeli spi,

v naročje jemlje mati;

kako se, glej, na smeh drži,

a zdaj ni časa spati!

In hčerko prime za rokó,

mož pa očeta vzame

na mlade, krepke rame.

Iz smrečja temnega blešči

zvonik s cerkvico belo;

Marija milost tam deli

med romarjev krdelo.

V oltarju venčana stoji,

v naročju Jezusa drži,

pozdravljena kraljica,

kristjanom pomočnica!

Že begajočih je ljudi

vsa polna Slevska gora;

a cerkvica velika ni,

ne boče vsem prostora.

Otroci, starčki in žené

v hram božji plahi se drvé,

pred vrata se cerkvena

mož trdna vstavi stena.

Takó se stiskajo ovcé,

ko gladni volk jih straši;

takó golobje koprné,

kadar jih jastreb pláši.

„V oltarju, mati, tu stojiš,
v naročju Jezusa držiš;
o sliši nas uboge
ter reši nas nadloge!“

Čuj, bliže se drvi druhal,
po krvi naši vriska;
kdo nam bo zdaj pomoči dal?
Na vrata že pritiska!
Sekire s sabljami zvenčé,
že omagujejo možjé,
razbiti so zapahi,
gorjé zdaj trumi plahi!

Črez prag na konju prirohni,
gorjé, sam turški paša,
krvavi v roki meč vihti,
zdaj bije ura vaša.
A — čudo čudovito glej!
Konj ne premakne se naprej,
ne gane ga ostroga,
pribita mu je noga.

Marija — kdo se stavi v bran! —
grozečo roko dviga;
glej, iz oči — pogled strašán,
ognjen plamén ji šviga.
Plašán spusti se paša v beg,
za njim neverniki vsi vprek.
Otetí so kristjani —
Marija svoje brani.

Še dandanašnji priča vam
to zgodbo čudovito
za pragom v kamen konjsko tam
vpodobljeno kopito.
V oltarju mati tam stoji,
v naročju Jezusa drži,
češčena, ti Kraljica,
kristjanom pomočnica!

J. Stritar.



Limbarska gora.

Je lepa gora Limbarska,
pod njo zelena tratica.
Stoji na trati hišica,
je v hiši mlada vdovica.
Ženica 'ma le hčerko še
in toči drago vinčece.

Je solnce že za goro šlo,
po cesti pot'va še nekdo;
sta brata dva, svet Valentin
in drug njegov, svet Peregrin.

Na pragu mat' ozira se,
ima pri pasu ključe vse.
Svet Valentin spregovori:
„Bi naju prenočili vi?
Za božji dar storite to,
da vaša sreča večja bo!“
Se mat' ošabno oglasi:
„Mi večje sreče treba ni;
je v hlevu trop živinice
in v kleti dobro vinčece;
je v skrinji več denarcev še
in v hiši pivcev polno vse.
Kdor bo za sladko vince dal,
ta bo pod mojo streho spal.“

Svetnik od hiše se spusti
in ženi s prstom zapreti:
„Jaz nisem dal, ne bom še dal,
ne bom pod tvojo streho spal;
nocoj pa boš, prevzetnica,
me še na pomoč klicala.
Glej, polnoči ne bo še preč,
ne bo vse tvoje sreče več.“

Stori se kmalu črna noč,
se čudno skaže božja moč.
Devet še ura bila ni,
goved se v hlevu poduši;
in žena je vsa žalostna
do neba glasno klicala:
„Pomagaj Bog, svet Valentin
in brat njegov, svet Peregrin!“
Deset še ura bila ni,
iz sodov vino izkipi;
in žena, bolj prestrašena,
je še glasneje klicala:
„Pomagaj Bog, svet Valentin
in brat njegov, svet Peregrin!“
Enajst še ura bila ni
za mrtvo hčerko obleži;
in žena, vsa omamljena,
je s silnim vekom klicala:
„Pomagaj Bog, svet Valentin
in brat njegov, svet Peregrin!“
Dvanajst še ura bila ni,
do zemlje hiša pogori;
in žena, vsa ponižana,
je zdihovala, klicala:
„Pomagaj Bog, svet Valentin
in brat njegov, svet Peregrin.“
Ni bilo polnoči še preč,
vse sreče žena nima več.
Glej, človek, od napuha gnan,
sam záse slab je ves tvoj stan;
ves up postavi le v Bogá,
on sam ti srečo trdno dá.
Izvoljenih ne zaničuj
in za pomoč v nebo vzdihuj:
„Pomagaj Bog, svet Valentin
in brat njegov, svet Peregrin!“

P. Hicinger.





LIMBARSKA GORA.

Zaklad.

Le hitro na delo roké!
Pod sivo to skalo ležé
veliki, neznani zakladi,
rumenega kupi zlatá
in belega čudo srebra
v globoko zakópani kadi.

„Marija, ki srenja te ta
dobrótnico milo pozná,
nam bodi nocoj pomočnica!
Če dvignemo srečno zaklad,
pa kakor je koli bogat,
od vsega ti bo polovica.“

Tak' prosi in kliče druhal,
poprime kopaje se tal,
z lopatami, s krampi pritiska.
„Že nekaj zvenči pod zemljó,
le zdaj še udarim krepkó
in suho zlato se zabliška.

Okoli železne kadi
vrzimo debele vrvi,
da v zemlji posoda se gane;
na desno, na levo še stran
kopljimo, da zdajci na dan
bogati dobiček nam vstane.

Kopali na vsako smo plat,
otvézena silna je kad;
zdaj vprimo, tiščimo, vlečimo!
Če sleherni počil bo ud,
obilo poplačan bo trud,
saj vemo, zakaj se potimo.“

Močnejše vsakteri se vprè,
da kad se zazíblje, zmajè
ter dviga se, dvigne, ustavi;
pa sila pomnožena vsa
potegne na ravna jo tla,
na trato jo ravno postavó.

„Al' kaj, ko pa naše vse ni!
Bedaki, neumneži mi,
storiti enako obljubo!
Čemu bo Mariji zlató,
Devici prečisti srebró?
Molitev le jemlje za ljubo.

Zatorej bolj pametno bo,
med nami bogato blagó
pravično naj bi se delilo!“
Pa groza, odprè se prepád
in kad jim požre in zaklad,
delitve več treba ni bilo.

S. Jenko.



Dobrovska gospa.

Dviguje v dóbrovskem se doli
Devici rajski hram na čast,
stoje mu griči na okoli
in temnih šum zelena rast.

Premnogi romar sem prihaja,
tolažbe božje si iščoč,
in slednji gre iz tega kraja
pomirjen, potolažen proč.

Dol z griča, z grada pa opaža
nebrojne romarje gospa;
nezadovoljno se izraža,
nad božjo devo godrnja:

Kaj v vek bi v to svetišče drli
Marijo Dobrovsko častit,
kaj v moj bi grad se ne ozrli
in mene ne prišli slavit?

Saj lepše moje je gradišče,
in jaz bogastva več imam
kot pa Marijino svetišče:
grad pozlatiti lahko dam.

In res: grad bodem prenovila,
povikšala mu bodem zid,
zbelila s srebrom, z zlatom krila,
da romarjem jemal bo vid.“

In lepša grad in beli, beli,
iz zlata dela gradu krov;
da romarji bi bolj strmeli,
posrebrni še zid njegov.

Zvršeno delo, grad je krásen,
žari do sedmega gradu,
blesteč mu zid je, krov je jásen,
da lepšega ga ni domú.

Gospa na zlati stol zdaj seda,
sedeč oholo sredi lin,
dol v božji hram srdito gleda,
ko moli v njem solzeč trpin.

Gospa ošabna slave hoče,
in hoče da jo ljud slaví,
in dalje več trpeti noče,
da le Marijo rod častí:

„Le urno, hlapci, brž v orožje,
brž s hriba jutri Šmarni dan,
zatvorite svetišče božje,
noben ne sme več vanj kristjan!

Pritirajte mi rod vrh hriba,
prisiljen pride naj slavit,
če ne iz lastnega nagiba,
naj moran pride me častit!“

Prekrasno jutro v zarji vzhaja
na velikega Šmarna dan,
grajščakinja oholo vstaja
in gleda z line na ravan.

V svetišče dol zre božje Deve,
kjer se k molitvi zbira rod,
da po Mariji zla in reve
odvzel bi večni mu Gospod.

A joj! V svetišče se ne more,
zatvorjen je Marijin hram!
Vojaki rod ženó vrh gore,
častit gospó, ker noče sam . . .

„Háhà!“ gospa se z lin krohoče:
„Marija, proč je slava zdaj;
odvrni rod, če ti mogoče,
da v tvojo hišo ide naj!

Ko prej pred tabo, zdaj pred mano
poklekal bode narod v prah,
prepričati čem gnečo zbrano,
da mene ni pred tabo strah.“

Po bregu rod se h gradu bliža,
od hlapcev moran gre ihteč,
a grad se v zemljo niža, niža;
ko gori so — gradu ni več.

Anton Hribar.



Zlata čaša.

Po lepih ravninah tam Sava šumi,
nad Savo podrto ozidje strmi.
Tu nekdanj prebival je knez Dragotin,
roditeljev dragih preljubljeni sin.

Za vero, za rod in za dom korenjak,
široko je slovel po svetu junak.
Če v delo ga vabita meč in srcé,
pokriža, poroči se v božje roké.

In mati zboli mu, on sklene lepó,
da jutri bo romal na Sveto goró,
pokleknil pred bogorodico na tla,
kozarec iz čistega dal ji zlatá.

„Kraljica vse zemlje, visokih nebes
ne bo zaklenila mi svojih ušes;
nje usmiljeno. blago, predrto srcé
scelilo bo mater, ki bolni ležé.“

Ko v noči pred materno posteljo spi,
Kraljica iz neba se k njemu spusti,
in gleda ga milo, požuga z rokó
ter v sanjah prijaznih mu pravi takó:

„Zanašanje tvojega znam jaz srcá
in cenim ga više ko gore zlatá;
jaz vem, da je materno zdravje ti mar,
ker zlato obljubil si kupo mi v dar.

Darova pa treba mi tvojega ni,
da v hramu cerkvenem zaklenjen stoji.
Kozarcu jaz mesto pripravnejše vem,
obrni ga v milost ubogim ljudem!

Namenjen si jutri na Sveto goró;
počakal moj posel pred gradom te bo;
in kamor popelje te, idi za njim,
in kjer se ustavi, ustavi se z njim!

In tamkaj na skrivnem boš našel oltar,
in pojdi in tjakaj položi svoj dar!“
To reče in zgine — posveti se dvor,
on vstane, v očesu zasije mu zor.

In Dragotin ročno konjiča sedla,
kozarec iz čistega prime zlata;
zasede, izdirja, da podkev grmi,
pod gradom pa beli golobček sedi.

Golobček peroti raztegnil je zdej,
in vstal in pred kónjikom letel naprej.
In Dragotin pravi, strmenju vdan:
„Golob je gotovo iz neba poslan!“

In ptica se zvija, nad njo je oblak,
pod njo se poganja po zemlji junak;
leti in leti, in ne da si mirú,
za njo pa na zemlji on išče sledú.

Ko sedmo dolino so skrile goré,
zvonovi k molitvi z gorice doné;
na slamnati strehi pa ptič obsedi,
pod streho na slami šest bolnih leži.

Konjiča razsede pobožni junak
in vzame posodo in ide črez prag;
na mizo kozarču pridene srebrá
in pravi: „Bog ljubo naj zdravje vam dá!“

Zasede in vranca spodbode naprej:
„Konjiček, da dojdem predpoldnem, le glej!“
Ter gonil in dirjal in jahal je v skok,
konjiček je isker, jelenovih nog.

Dopoldne prijezdi na Sveto goró,
odjahal in stopil je v cerkev svetló,
približal se materi božji solzeč
ter molil goreče pred njo je klečeč:

„Kraljica preljubljena vsega svetá,
glej, meni bolujejo mati domá;
usmili se blaženo tvoje srce,
z menoj da na svetu še dolgo živé!“

V oltar tja zamaknjene ima oči,
iz prsi prof' nebu mu srce kipi;
in mati mu sveta prikimala je,
on vstane veselo, prikloni se — gre.

Konjiča razjezdi vesel Dragotin,
ob zdravimariji že v gradu je sin;
objemljejo mati ga zdravi domá,
šest rešenih v koči zanj moli Bogá.

M. Vilhar.



Sveta Marjeta.

Stoji, stoji tam beli grad,
pod gradom jezero je zad;
pa v jezeru je čudna zver,
je zmaj, ki tac'ga ni nikjer.
Ga dobro pasti morajo,
so dali že živinco vso.
Je vrsta na ljudi prišla,
storiyo kmalu sklep le-ta:
„Mu dajmo le Marjetico,
Jezusovo služabnico;
z Marjetico nič zgube ni.“
Kaj pa Marjetica stori?
Gre v izbo svojo pisano,
Obleče suknjo višnjevo,
pasico vzame si zlató,
gre pred globoko jezero.
Pa srečal jo je mlad junak,
oj mlad junak, srčan vojak;

junak je sveti Juri sam.
Ji pravi: „Kaj ti sveta dam?
Greš pred globoko jezero,
brž tudi zmaj priplaval bo,
pasico vrzi mu na vrat,
še stori sveti križ; takrat
je zmaj ponižen in krotak,
da ni še bil nikoli tak.“
Marjeta gre pred jezero
nad zmajem vse stori tako:
pasico vrže mu na vrat,
stori še sveti križ; takrat
je zmaj ponižen in krotak,
da še ni bil nikoli tak;
pohleven ves jo vboga rad,
da pelje ga pred beli grad.
Pa prejde velik strah ljudi,
veliko, malo, vse beži.



SVETA MARJETA.

Pa sveti Juri govori:
„Nikar ne bojte se zveri;
spoznajte pravega Boga,
sprejmite vero v Kristusa.
Končal jaz z Bogom zmaja bom,

od sile te vas rešil bom.“
Obrnejo se vsi v Boga,
sprejmejo vero v Kristusa;
pa sveti Juri vzdigne meč
in mahne zveri glavo preč.

P. Hicinger.



Sv. Katarina mučenica.

Stoji, stoji bel gradič,
notri v gradu mlad kraljič,
hujši je kot pesoglavec.
„Gôri, gôri, hlapci moji,
kvišku po zeleni gori;
karkol bote gor' dobili,
k meni bote v grad drvili.“

Druz'ga v gori ne dobijo,
ko kristjano Katarino,
ki ovčice pase v gori;
v grad so jo peljali doli.
„Kaj ti pravim, Katarina?
kaj boš raji ti storila?
Al' boš muko raj' trpela,
al' mené moža imela?“

„Muko raji čem trpeti,
kakor te moža imeti.“
„Gôri, gôri, hlapci moji!
Pojte, kolo narejajte,
z brovnim' britvam' naperjajte!
Kaj te vprašam, Katarina,
kaj boš raji ti storila,

al' boš muko raj' trpela,
al' moža mene imela?“

„Muko raji čem trpeti,
kakor te moža imeti.“
„Gôri, gôri, hlapci moji,
pojte, kolo narejajte,
z brovnim' britvam' naperjajte!“
V tretje so jo v kolo vpletli,
na vrh hriba so jo nesli,
s hriba so jo zatočili:
Hribov čez devet letela,
le še lepši je zapela;
dol' na ravnem je obstala,
múko svojo dokončala.
Srečala jo je Marija:
„Kaj ti pravim, Katarina!
Pojdi z mano v nebesa,
kjer so sveta vsa telesa.
Duše boš iz vic spravljala.“
O presveta Katarina,
ona sveto olje ima.

E. Korytko.



Kazen nesprave.

Sapricij, svečenik, in Nicefor,
kako sta si bila iskreno vdana!
Družila ju je sladkonežna vez,
kot mlada Davida in Jonatana.
Živela vkupe večno bi oba,
skrivnost ju ni razdvajala ni ena;
pretresala nikdar ni nju srca
ni radost, niti žalost nedeljena.

Skrivaj se je sešel kristjanov zbor
na domu vernega patricija.
Prišel je tudi k zboru Nicefor,
čakali so samo Sapricija.

V pridúšenih so glasih med sebo
zatrjevali Kristusu zvestobo.
Za uro je minila ura koj —
o polnoči Sapricij stopi v sobo.

Srce se Niceforju vzradosti —
a poln ljubeče, svete nejevolje
prijatelju resnobno le veli:
„Izgovore pustiti je najbolje!“

O kakšna tema leže na obraz
pobožnemu Sapriciju v tem hipu!
Tako zamrje v prsah mu izraz,
obstane bledemu podoben kipu.
Ne dolgo. Nagloma se proč obrne
brez milega pozdrava: Hvaljen Bog!
Vsi skočijo za njim ... on se ne vrne. —
Potrt razide se kristjanov krog.

•

Prečuta mine noč, posveti zor.
Skesan in tožen vstane Nicefor.
Kaj naj stori! — Ne prejde ure pol,
pred drugom svojim že izliva bol:

„Sapricij moj, Sapricij dragi, mili,
nevedoma sem žalil te — odpusti!
O znaj! Beseda odleti na krili,
zastonj jo kes lovi, ko se izusti.
Sam Bog, ki naji enkrat izveličaj,
sam Bog, ki vsem tako odpušča rad,
Mesija, najin Rešenik, mi pričaj,
da nisem mislil hudega takrat!“

Molči Sapricij . . . Nicefor utihne . . .
Razpelo gleda s stene ju molče . . .
„Odpusti!“ Nicefor še enkrat vzdihne.
Zastonj — ponudi roko mu in gre.

*

Gorje, gorje ti poschmal, kristjan!
Iz mesta beži! Ven iz Carigrada!
Kako besni glavar Valerijan!
Kako mučencev rod pod mečem pada!

In ti se ne bojiš, Sapricij, nič?
Ne veš, da si izdan od stotin prič?
Morda že danes bodeš kruto zezan,
pretepan jutri, paljen in natezan.

„Jaz nič!“ Po mladi duši je zvenel
Sapriciju odgovor mil in smel.
„Kako zaslužim pač ime kristjana,
če sam ne stopim pred Valerijana?“

In predenj stopil je in nanj pogledal:
in prostodušno mu v obraz povedal:
„Jaz tudi sem učenec Kristusov,
v življenju, smrti in po njej njegov!“

Valerijan zbledi, zakliče: „Ha!
Zvežite ga, vrzite ga na tla!
Pod bridkimi udarci naj začuti,
kako se mi njegova vera skuti.“

In žvižgal je nad svečenikom bič,
a bolečin on ni pokazal nič;
s krvavim, trdo zvezanim telesom
udan oči obračal je k nebesom.

In grožnje vse in sladki vsi obeti
ne morejo ga za malike vneti.
Sam natezalnice peklenski stroj
rodi mu misel: „Jezus, jaz sem tvoj!“

Kar stopi na cesarski svetli dvor
Sapricijev prijatelj — Nicefor.
Ko muke druga svojega zagleda,
zastane za trenutek mu beseda.

Presrčno ga objame in poljubi.
„O srečna duša! Že te Kristus snubi.
Zdaj pa mi odpustiš. — Na rajski vrt
povede skoro te zmagalca — smrt!“

„Ne!“ glas mučencev zaječi
v obraz udari mu zavrela kri.
„Kadila položite mi na dlan,
rešite me! Jaz nisem več kristjan!“

Kot črnega oblaka silni grom
ta glas podere Niceforja k tlom:
„Sapricij! V zadnjih hipih zdaj, vsaj zdaj
nikar od sebe krone ne pehaj!“ —

A zamrmra Sapricij: „Zdaj sem prost!
Ponočnih shodov več ne bodem gost.“
Zakliče: „Cevs s teboj, Valerijane!“
Pokloni se in odide iz dvorane.

V solzah glavarju reče Nicefor:
„Nebesom vzel mučenca je razpor.
Kaj čakate! Mar mislite krvniki,
da tudi jaz trepečem pred maliki?“

Raztegne roke. Kot udano jagnje
trpi. Besede žale ne izusti.
Na udih vseh razklenjen glavo nagne
in vzdihne zadnjikrat: „Moj brat, odpusti!“

Anton Medved.



Školastika.

Prelepo hčer 'ma stotnica,
tej hčer' je ime Školastika;
živela grozno je lepó,
zročila v varstvo se Bogú.

Ko zvedel turški car za njo,
imeti hoče jo ženó.
Hiti ji drobni list pisat',
do nje v Ljubljano ga poslat'.

Ko pismo to prebrala je,
je milo zajokala se;
očetu stotniku ga da,
kaj on za pravo zdaj spozna.

Ko on, kar pismo pravi, zve,
uderejo se mu solzé.
Poda ga ženi stotnici,
kaj ona ve zdaj svet'vati.

Ko list gospa prebrala je,
sladko se posmejala je:
„Kako bo to vendar lepó,
saj lepše bit' bi ne mogló!

Jaz bom ljubljanska stotnica
ti boš pa turška carinja.“ —
Turčin' drobnó po njo drčé,
kakor da ptice v zrak leté.

Školastika gre v kamrico,
aj v kamrico ti vso svetlo,
k podobi božje matere.
Megla se gosta st'ri krog nje.

Veliko prišlo angelcev,
Školastike prijateljev
le-ti vzemo Školastiko,
Turčini prazni v stran gredó.

M. Ravnihar.



Trije svetniki.

Mogočno vrh skalovja Korinjski grad je stal,
nobenega sovraga, napada ni se bal.
Nekoč pa v grad ta kmetič iz Suhe Krajne gre,
v očeh blesté mu solze, noge se mu šibé;
nebesom milo toži uboštvo in skrbi,
od svetega Antona si prosi pomoči.
Ko siromak toguje in joče se glasno,
menih pristopi k njemu, pozdravi ga takó:
„O kmetič, kakšna žalost li stiska ti srcé,
kaj v grad s trepetom gledaš, kaj liješ tu solzé?“



TRIJE SVETNIKI

„Čestiti mož meniški,“ na to mu kmet veli,
 „kako bi solz ne točil, ko tre me sto skrbi:
 Vzel Bog je ženo k sebi, zdaj sem ubožec sam,
 oh, sam pri otročičih, sedmero jih imam.
 Od zore do večera sem kopal in oral,
 da Bog družini, meni potrebni kruh je dal;
 dajal sem desetino, dovolj doslužil tlak,
 pa tega ni zapisal umrli mi grajščak.
 In sin njegov me terjal, mi žitnice pomel,
 pa ni mu dosti bilo, še kravo je odvel.
 Zdaj joče deca mlada in prosi me jedi,
 a kje jemal bi oče, ko sam gladu medli!
 Zato grem v grad, če ima gospod še kaj srcá,
 da meni, deci moji, za zimo kruha dá.“
 Menih pristopi predenj, prijazno govori:
 „Za mano brzo stopi, kar hočeš, se zgodi!“
 Pod lipo senčno v dvoru se vitezi glasé
 in v gibkih plesih urno z dekleti se vrté;
 gospodovo zaroko danes proslavljajo
 in ženinu, nevesti glasno nazdravljajo.
 Odpro se duri; tujca dva stopita na dvor:
 menih in kmetič gresta navprek pred gostov zbor.
 Hrup hipoma potihne in vsi osupli zro,
 češ, kaj menih gospodu, kaj kmet povedal bo?
 Menihovo besede na dvoru zagrmé:
 „V veselji, vitez kruti, svoj praznik ti slaviš,
 a kmetiča v potrebi umirati pustiš;
 le urno vzemi bukve, določno piši v nje,
 da že očetu plačal ta kmet je vse dolgé;
 povrni žito, kravo, katero si mu vzel,
 na dan zaroke tvoje naj bode kmet vesel!“
 Razjarjen vitez mladi, škrtaje zarohni,
 nad kmetom in menihom srdito zareži:
 „Kdo vaju je poklical veselje nam kalit;
 kaj došla sta, siroti, pred mene se jezit?
 Le brzo ven iz dvora, sicer še kaj storim
 in vaju malo v ječi za drznost pokorim.“
 Menih odstopi malo, udari tla z nogó,
 in tla pred njim v potresu široko se odpró. —
 Iz brezna švigne plamen, navzgor se dim vali,
 glej, starega graščaka v plamenu škrt drži; —

in sinu vzklikne oče, bolestno in ječe:
 „Oj, sin, le piši, piši, kmet plačal je dolgé!“
 Menih na mestu zopet udari tla z nogó,
 z graščakom škrat izgine, za njim se tla zapró.
 Pod lipo svatom zbranim, preplašenim strahú,
 menih pokaže kmeta ter 'zgine iz gradú.
 Ko grad vrh skal že sedma objemlje spet pomlad,
 po stezi ozki stopa duhovnik gori v grad.
 Kaj tod je vse pokojno, da čuti ni glasú,
 ko včasih tukaj bilo ni noč ne dan mirú?
 In cerkvice tam nova pod skalo, glej, stoji,
 in v cerkvi pobožno dvojica žen kleči.
 Gospa je siva prva, posestnica gradú,
 a druga zaročenka je njenega sinú.
 Nevesto pustil, mater je sin in šel od tod,
 ko komaj je zaroke začel slaviti god.
 Če oče v bolečinah na vekov vek trpi,
 naj sin potem v veselju na svetu tu živi?
 Deviški stan nevesti in sebi je izbral
 in cerkvico je velel postaviti tik skal.
 In zdaj prihaja mašnik, v kapelo sveto gre, —
 in tu se mati mila, nevesta, sin dobé.
 In vsako jutro v zori v svetišču tik pečin
 s sinaho mati moli, a mašo bere sin. —

Danes pa vrh Korinjskih strlečih sta pečin —
 obraslih z gostim mahom — dva kupa razvalin;
 Od cerkvice pod skalo pol stolpa še stoji,
 a v rakvi troje trupel pod kamenjem leži.
 Ko rod izmrè po zemlji, ki ima njih imé,
 ko kameni se stolpni razspó in razdrobé,
 takrat pa te mrličé svetnikom proglasé,
 ki gori v razvalinah Korinjskih mirno spé.

Anton Hribar.



Praznik posvečuj!

Zakaj še dandanašnji, zvečer o polnoči,
o Kozmijanu svetem se trlica glasi
nad Krško razvalino, kjer nekdanj grad je bil?
Tam prigodljaj se čuden je svoje dni godil.

Razlega se, klepeče po dolu trlic glas,
od grada z visočine tja v tiho, mirno vas,
kjer praznik praznovali so ravno tisti dan;
bil namreč je svet' Kozma in brat njegov Damjan.

In grofnja na ozidju visokem gor sloni,
obrača zaničljivo v dolino dol oči,
kjer množica pobožna za svetim križem gre,
v procesiji v molitvi ljudje Boga časté.

„Le urno poženite, dekličí, trlice,
naj šetajo za Bogom tam doli oni se;
mi rajši si predivo narejamo 'z lanú,
časti pa ne dajemo nobenemu Bogú.“

Zakrohota divje se deklice mladé
in trlice glasneje v dolino se glasé;
razposajene pesmi se v družbi tu pojó,
se šalijo dekleta, za praznik ne vedó.

„Le urno, urno neti suhač ti hlapec len,
da žrelo bode belo, da bode zid ognjen;
če jamo tud' sušilno razžene še ta dan,
ortr do zadnje bilke nam mora biti lan.“

Poleno za polenom v sušilnico leti,
pa vedno prepočasno se jim še trenje zdi,
čeravno zmanjkovalo tak' naglo je lanú,
kot sam peklenščak trl na trlico bi tu.

Da bolj bi podnetila, gospa zagrabi panj:
„Jaz ogenj bom razgnala, poleno vržem vanj.“
In bliže stopi k žrelu, kjer žar se videl je,
poleno vrže noter, pripognjena pred se.

Nad njo se strne plamen — in mrtva je na mah;
in prazničnim tericam pretrese ude strah,
nemudoma pustijo lan, trlice in grad,
v dolini se zvrstijo k procesji božji vzad.

Zato še dandanašnji zvečer o polnoči,
o Kozmijanu svetem se trlica glasi;
razrušil se je gradič, razpal je čisto v prah,
pravljica le je živa, ljudem oholim v strah.

J. Jurčič



Sveti Mihèl.

Zunaj rjove sapa viharno,
mraz je, da ude pretresa,
blagor mu, komur hišico varno
dala so blaga nebesa!

Mihèl pa nema, kam da priteče,
spokali so ga iz službe,
usmiliti se nihče ga neče,
ljudske oropan je družbe.

Zadela ga je roka nesreče,
huda ga stiska nadloga,
pa tarna, zdiše in milo večje:
„Kaj sem zagrešil, za Boga?“

Tako zdihuje, da zdih prevpije
obok nebeške palače,
zdihanje dojde tja do Marije,
ki se zastonj ji ne plače.

Marija vselej mati je blaga,
kdor jo zazava, ga sliši.
vernemu sinu rada pomaga,
Srčni nemir mu potiši.

Prijazno vpraša: „Mladenič ljubi!
zakaj zdihuješ premilo?
Kaj te zatira? V čem si na zgubi?
Kaj ti srce je pobilo?“

„Kaj bi ne zdihal, tarnal in jokal,
ker se mi zlega je bati:
Iz službe gazdar me je izpokal,
nič plače neče mi dati.

Da bi vsaj nekaj dal mi plačila,
potrpel me pred ognjiščem,
dokler največja prešla bi sila,
da druge službe poiščem.

Kam hodil zdaj bom tik pred božičem,
kako prebijem te tri dni?
Brez hiše že je zverju in ptičem,
a meni nič kaj na prid ni . . .“

Marija njemu milostno reče:
„Poslovi, Miha, se s tugo!
Ta skrb naj več te dalje ne peče,
dobim jaz službo ti drugo.

Ako bi k meni hotel iti v službo,
pred sveti raj te postavim,
odvagovàl boš duše za družbo,
al' levim ali pa pravim.“

„Jaz bi že hotel vagati duše,
jaz ti dobre že vagam,
ali ko pride red na grebuše,
bojim se, da v službi omagam.

Ah kaj bom storil, ko zmanjka vage,
ko greh skodelo mi zniža,
in vidim z dalje v nasmehu vrage,
in črnc duši se bliža?“

„Ne boj se tega!“ reče Marija,
„tačas na strani bom stala;
če stlači zdelo k tlom hudobija,
duši bom vage dodala“

Šel je z Marijo služiti pred nebo,
in prec se duša približa,
ta hip začuti v srcu zazebo:
skodele duša ne zniža.

Mihèl prebledi, toda priskoči
Marija ter mu pomaga:
solze tri v zdelo k duši potoči,
brž potegnila je vaga.

In Miha vzklikne: „Češčena bodi,
bodi češčena, Devica!
Tebe bo klical, ki v grehu blodi,
ti pa boš njemu rešnica.“

M. Valjavec.



Vital.

Zapovedani svoj praznik
Solnigrad obhaja dnes,
praznik Vitala — svetnika,
ki znanik je bil z nebes . . .
Dan ta že ob uri rani
zvona glas ljudem oznani.

Ljudstvo za Boga goreče
vsak opravke opusti —
da bi delal, to pregrešno
slednjemu se danes zdi . . .
A — tam žena kruh si peče,
dela še končati neče.

K maši vabi že zvonjenje,
žena čuje glas zvonov,
vendar ni jej cerkve mari,
dokler kruh še ni gotov.
Mnogi delo graja njeno —
ali vse le — bob je v steno!

„Zapovedani je praznik! —
Bodi! — Vendar živi duh
v cerkev prej me ne prežene,
dokler ni izpečen kruh!“
Čul je ženo svetec Vital,
mož pred njo stoječ, očital:

„Li ne slišiš, kar zvonovi
oznanjujejo sedaj?
Praznik posvečuj, če hočeš
gledati kdaj sveti raj! —
Pusti torej, žena, delo,
saj ne bode ti prospelo!“

„Praznik ta naj posvečujem?
Bodi! — vendar živi duh
v cerkev prej me ne prižene,
dokler ni izpečen kruh!“
„Pojdi! — Vital sam veleva,
„Pomnila boš tega dneva!“ —

Reče in izgine svetec . . .
žena grohotaje de:
„Jaz te ne poznam svetnika;

če pa hočeš, da srce
tebi bo pokorno, ženi
kruh ta v kamen izpremeni!“

Spet prevzetno zagrohoče . . .
dušo napoji jej srd. —
V peč pogleda . . . Mesto kruha
kamen le opazi trd . . .
Mine ponos ves ženico,
brž ko izpozna resnico . . .

* * *

Zdaj v Šent-Petra cerkvi vidiš
hlebe kamenate te.
„Praznik posvečuj le vestno,“
kameni ti govore.

Jožef Vole.



Kameniti ribič.

Na trgu tam v Celovcu
kamniten mož stoji,
klobuk drži svoj v roci,
pred njim beđanj leži.
Kaj pa ta mož pomeni?
se vprašajo ljudje. —
V povesti izročeni
se to-le nam pove:

V Celovcu bil menih je,
pobožen mož in svet,
za božjo čast in slavo,
za rod slovenski vnet.
Ta gre na trg po ribe.
Nek ribič tam je stal,
menihu se odkrije, —
rad bil bi kaj prodal.

Menih slovensko vpraša,
po čem mu ribe dá,
pa ribiča s tem zdraži,
ki samo nemško zna.
„Povejte to po nemško!“
srditi ribič dé.
„Proklet slovenski jezik!
Ta v glavo mi ne gre.“

Menih ga je posvaril,
podučil ga takó:
„Ne kolnite, prijatelj,
to v srečo vam ne bo.
Namesto te kletvine
bi jaz ta svèt vam dal:
Slovensko se učite,
ne bode vam nič žal!“



KAMENITI RIBIČ.

Nad to besedo ribič
še bolj se je razgrel,
in vnovič je meniha
preklinjati začel:
„Naj tebe vrag odnese,
Slovence vse s tebó,
saj v petdesetih letih
noben'ga več ne bo!“

Menih ga zdaj pogleda
in to mu govori:
„Nesrečni ribič, vedi,
kar mož ti star veli:
Le Bog usodo vodi,
le on prihodnost zna;
kar revni človek blodi,
pa malo le velja.

Za tvojo kletev kazni
pa več ne ubežiš,
ostal oš na tej skali,
na kateri zdaj stojiš;
boš v kamen se spremenil
in tu na trgu stal,
dokler bo kak Slovenec
še todi stanoval!“

Besede te izreče.
Glej, čudo se godi:
Predrzni ribič z bednjem
se v kamen spremenil!
Let petdeset preteče,
preteče tristo let.
pa čas še priti neče,
ko ribič bo otet.

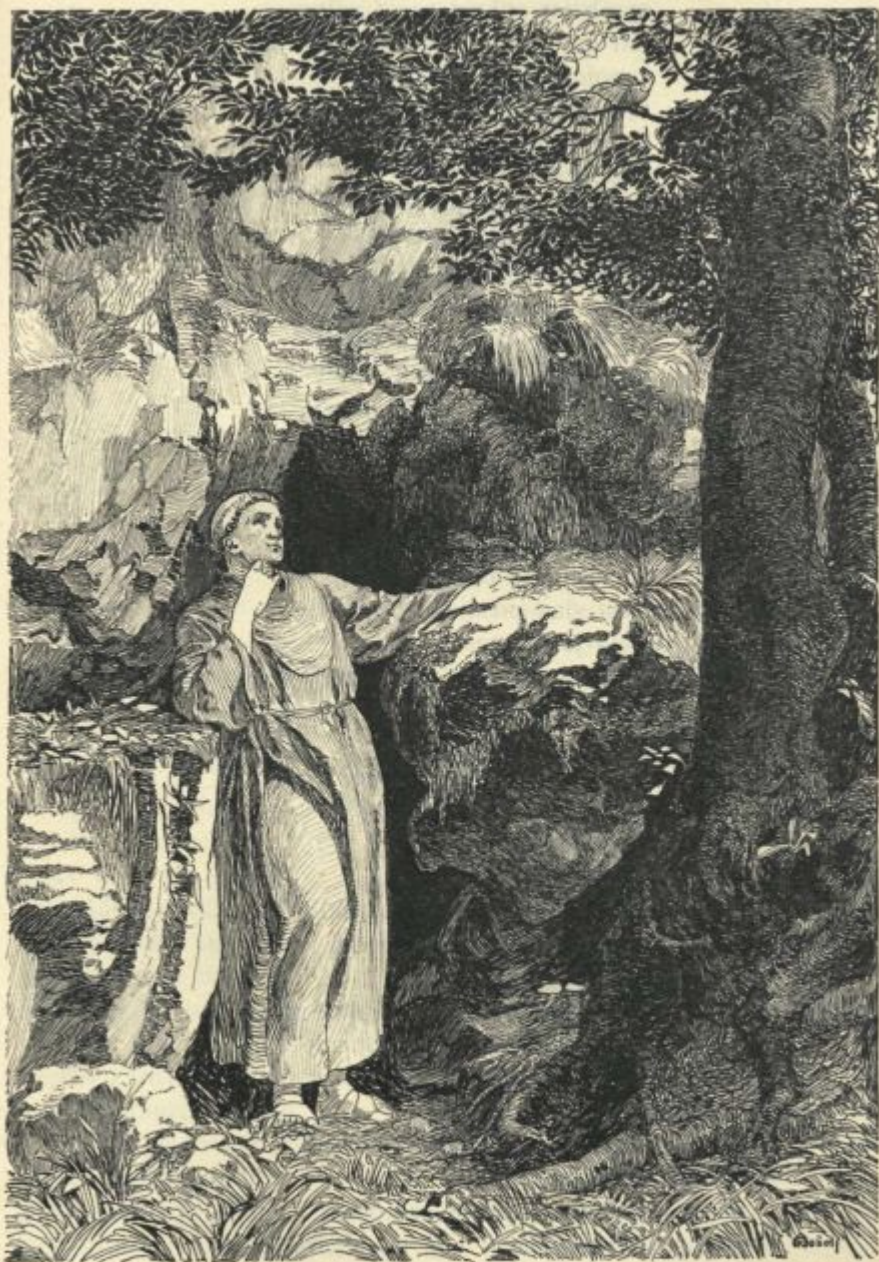
Le Bog usodo vodi,
le on prihodnost zna;
kar revni človek blodi,
pa malo le velja.
Zato še zdaj v Celovcu
kamniti mož stoji,
klobuk drži svoj v roci,
pred njim bedan'j leži.

F. H.



Od nebeške gloriije.

Stoji, stoji tam samostan,
menih je v njem, ki leto in dan
premišljal je samo letó,
kako v nebesih je lepó
in kakšno je veselje tam,
ki je ljudem prikrito nam,
ki videlo ga ni okó,
ki slišalo ga ni uhó,
ki ga čutilo ni srcé,
in ki presega vse željé.



OD NEBEŠKE GLORIJE.

Iz kloštra šel počasnih nog
sprehajaj enkrat se je v log;
kar na drevesu pevčica
zapoje rajska tičica
in poje, poje tak lepó,
da nobena tica ne takó.
Prepevala je glorio,
ki jo v nebesih uživajo;
prepevala na jasen glas
je njega veličast in kras,
ki je zemlje in nebá vladar,
od kterega je vsaka stvar;
prepevala, kak' božji svit
nebeščanom je vsem odkrit,
kak' angelci lepó pojó,
lepo pojó, sladko pojó,
sveti Trojici strežejo,
Marijo devico venčajo,
ki vsa, vsa osvetljéna je,
kraj sina posajena je.
Pelà je od veselja tih,
ki so v številu 'zvoljenih,
ki njih posest za vekomaj
veseli je nebeški raj,
ki obličje božje gledajo,
brez néhanja ga uživajo.
In pela je tako lepó,
tako lepó, tako sladkó,
da se od glasov presladkih
je precej zameknil menih.

Zbudivši spet se v klošter gre,
vratar neznan mu vanj odpre.
Poznal menihov nič več ni,
in njega tudi ne oni.
„Kakó je to, kakó je to?
Pred eno uro je bilo,
ko sem zapustil samostan,
da šel sem v log, ko slednji dan,
in spremenjeno vse je zdaj,
in skoro mi neznan ta kraj!“

Zdaj spomni višji se opat,
da je bral v zapisniku enkrat,
da šel menih iz kloštra je,
pa da ni vrnil nič več se,
pa nikdar se ni vrnil spet —
od tistihmal je tristo let.

„Tedaj poslušal tristo let
sem rajsko tico pesem pet',
ker tak' sladka je pesem b'la,
ki pela jo je tičica.
O kakšna šele glorijska
veselja bo nebeškega!“

Matija Valjavec.



Tica pivka.

Z zemlje voda je splahnila,
v malo morij je stopila.
Z górn ni voda več curljala,
grozna suša je nastala.
Vsi ljudje in vse živali
žeje konec so jemali.
A njih klice Bog začuje:
„Slišal vaše že sem muje;
gora vode bo dajala
in studenec trda skala:
toda prêtoke skopljite,
jih do morja dovodite!“
In ljudje so in živali
prihiteli brž s kopali.
Moški z rovnico, z lopato
prst prekápajo robato;
ženske s pridnostjo veliko
ročno sučejo motiko;
s klinci rujejo otroci,
prst odnašajo kar v roci;
dela vprežena živina
in pa divja vsa zverina:

Junci, krave in pa voli
so zemljo z rogovi bodli;
konj teptal je tak togotno,
da vso polt imel je potno.
Pes in mačka vkup sta stala
in sta s tacama kopala.
Krt s podgano in pa z miško
ril je prst od spod na kviško.
Medved, tacar-kosmatinec,
volk-ovčar in vsak divjinec,
lev mogočni, tiger hudi
so bili kopači tudi.
S kremplji brskale so kure,
s kljuni race, goske, pure,
vrabci, orli, vrane, sove,
vse, vse delalo je rove.
Ena sama, sama pivka
tam na strani lena čivka
in jih gleda, zaničuje
in se z delavci norčuje. —
Vodotoči so skopani
in do morja pripeljani.

„Tak' je prav!“ Gospod zdaj reče,
in temà rék z gór priteče.
Vsi gase si silo žeje,
samo pivka le ne sme je.
Bog jo vklel je, da od zemlje
vode nikdar si ne jemlje,
sam edini dež sme piti,
kar ga more v kljun vloviti;
a kadàr jo žeja stiska,
„Piv, piv!“ proti nebu vriska.
Bog jo čuje, kadar joče,

kmalu dá dežja ji moče.
A ti, slišati jo vpiti,
v kupe, kosec, z mrvo hiti!
Sploh pa, ki jo čuješ pivko,
le imej jo za znanivko,
da pri Bogu ni prekane,
da dolžan nič ne ostane,
a se vendar rad usmili,
kadar prosimo ga v sili,
ne želi pogube grešnih,
dokaj potov ima rešnih.

M. Valjavec.



Grof in opat.

En grof je bil, ki mu očeta
poklical Bog je s tega sveta.
K opatu koj se je podal,
pa žalosten tako mu djal:
„Očeta milega sem zgubil,
ki sem črez vse ga zmeraj ljubil,
tu sem prinesel srebrnine,
tu nate biserov, zlatnine,
v molitvi nanj se spomnite,
naj večni Bog usmili se,
da duši pokoj podeli,
da v sveti raj jo posadi.“

Odgovori nato opat:

„Kar prosite, storim vam rad;
molitev vernih je kot mana
od duš pobožnih jim poslana,
ker božja milost je neizmerna!
Zató bo koj družina verna
na svetem mestu pokleknila,
za dušo rajnika molila.“

Zvon v samostanu je zapel,
in iz posameznih so cel,
na koru zbrali se menihi.
Pokleknejo pobožni, tihi,
povzdignejo na križ oči,
kjer naš Odrešenik visi,
da bi tako iz duše cele
molitve jim v nebesa vrele.

„En očenaš za rajnika,
da Bog mu večni pokoj da,
da tam bi duša ne trpela,
če je kaj grehov s sabo vzela!“
Tak molil je opat glasno,
za njim menihi molijo,
in ko molitev so končali,
nazaj so v ccle se podali.

To grof poslušá; in ko vse
končano je, približa se

opatu spet ter dé takó:
„Je-li molitev vsa že to
za srečo večnosti njegove?
Tedaj mi vi za vse darove
ki dal za samostan sem vaš,
le vračate en očenaš?“

Na grofove besede té
opat se nasmehlja ter dé,
kot da ga sveti Duh uči,
in sam iz njega govori:
„Kdor hitro sodi, prav ne sodi!
Zato dokazano vam bodi,
kaj vreden je en očenaš!
Le pena ves zaklad je vaš,
le pena vaši so darovi
nasproti vrednosti njegovi.“

Ko tehtnico mu prinesó,
menihi spet ga obdadó.
On pa najtanjši list poišče,
„Gospodovo molitev“ spiše,

ter dene listek v eno zdelo,
in v drugo pa bogastvo celo,
ki so od grofa ga dobili,
da bi za rajnika molili.

Al' kvišku zdela je skočila,
ki v sebi je zaklad nosila;
globoko pa je padla zdela,
ki svete je besede imela.
Resnico čudež govori —
Jo vidi grof in ostrmi.

Opat mu vidi lica bleda,
zato prijazno ga pogleda,
ter ga nagovori takó:
„Naj čudeža vas strah ne bo,
ki nam poslan je od Bogá,
da vsak resnico to spozna:
Zaklade vse, ki svet obeta —
prevaga jih molitev sveta.
Naj pomni torej duša vaša,
kaj da je vrednost očenaša!“

V. M.



Zlati ključi.

Preljubi sveti Peter,
ki imaš zlate ključe
prelepih vrat nebeških,
besede, svete moje
poslušaj in premisli,
potem pa jih izpolni!
Zlato se res pristane
rokam nebeškim tvojim;
a vendar je za vrata,
ki toliko že vekov
jih dušam si odpiral,
ki toliko že vekov

jih dušam boš odpiral,
odpiral in zapiral —
premehko in preslabo.
Lahko bi se potrli
ti lepi zlati ključi,
in dušice pobožne
bridko bi žalovale,
in čakale bi težko,
da se odpró jim vrata;
in morda v sveti jezi
se náte bi srdile,
preljubi sveti Peter.

Preljubi sveti Peter,
 zdaj slišal si besede,
 zdaj čuj še svête moje!
 Jaz velik siromak sem
 ti velik bogatin si; —
 jaz jako sem nesrečen,
 ti jako si usmiljen.
 Olajšaj mi bolesti,
 pomози mi v nadlogi:
 Daj meni zlate ključe,
 in jaz ti dam železne.
 Ti bodo zate boljši,
 a oni boljši záme.
 Zdaj čul si, sveti Peter,
 sedaj samo premisli!“
 na smeh nategne usta,
 takó svetnik mi pravi:
 „Premalo, vse premalo

dušic prihaja k meni;
 preredko, vse preredko
 te lepe ključe rabim,
 da bi se mi potrli!
 A kaj zlato če tebi?
 Zlato je baš prineslo
 največje zlo na zemljo:
 bogastvo, neenakost,
 zavist, sovraštvo, boje,
 nezadovoljnost, bedo.
 In iz zlata skováli
 vam robstva so verige —
 In ti zlata želiš si?“
 Že pikro misel v glavi,
 besedo na jeziku
 pripravljeno imel sem —
 kar se oči odpro mi,
 in vidim, da sem sanjal. —

Gojko.



Iškarijót.

Sam — čisto sam! Tu nihče me ne vidi ...
 zakrivaj gaj me ti! . . .
 To bil je pot, to bil je pot iz mesta,
 izmed ljudi!

Gledaje k tlom po ulicah sem bežal
 ven mimo znanih hiš
 naprej, naprej — kot da bi bil podil me
 nevihte piš . . .

„O Juda! Kje so srebrniki?“ vpije
 poulična dečad —
 „Vse vrgel v tempel . . . pústite me! . . . Pojte
 si jih iskat!“



IŠKARIJOT.

Trgovec Levi sreča me na trgu,
pomane si roké:
„Čestitam ti na včerajšni kupčiji,
apostol, hé!“

In Ahasver, črevljár predmestni stari,
pred hišoj mi sedi:
„Kaj skrivaš v plašč se in bežiš? Poznam te —
brat Juda, tí!

Mesija tvoj noseč tod križ pred uroj
počíti htel je tù;
odgnal sem ga. A ti hitiš gotovo
pomagat mù!“ . . .

Naprěj, naprěj — no kam? Sedaj sem tukaj . . .
Ne, ne! Umrl ne bo!
On križan? Ne! . . . Pomiloste ga morda . . .
Čuj, kaj je tó?

Skoz gaj mi ljudstva hrum in šum odmeva!
na Golgati sem mar?
Čuj, kládív jék — zabijajočih žreblje . . .
za vdarom vdar! . . .

In hrumu bliže tihotapi Juda —
prizor mu je odkrit:
Glej, križ stóí že tam . . . A On na križi
razpét, pribít!

In Juda zrè v telo nago, krvavo —
a On tam še živí?
Da! Ni li zdaj naravnost vánj velike
uprl očí? . . .

Pod križ tjà plani! . . . Ne! Zaman — prepóžno! . . .
Tu cedra močnih vej . . .
In zadržnivši vrv okrog vratú si —
visi na njej.

Na vetru guga mrtvo mu se truplo,
glej, s kuštravoj glavójs;
Srcá utihnil vtrip, na vek utihnil
vesti je bójs

Stemni se! Grom! Potrèjs! . . . Mrliči živi
zdaj vstajajo iz jam!
Za hip i sam obešenec v življenje
vzbudi se tam!

On vidi, sliši . . . Obletava črn ga
netopirjev, sóv . . .
Srebrá maší mu polno možnjo v usta
trop zlih duhóvs.

Blisk piše v črkah mu orjaških sodbo
za tá, za óni švét . . .
vihar mu tuli: „Umri, Juda, dvakrat!
Proklet, proklet!“

A. Aškerc.



Vrag — prijatelj.

„Jó čas hiti, že zopet je sobota, —
in jutri je Mihelova nedelja!
Matija, čuj, kakó že Urh Jernejcev
mogočno na Medvedji Rebri strelja,
pri fari doli pa med strelom don zvonjenja
oznanja, da pri nas je jutri dan proščenja!“

Tako se je čudila stara Trelka
sedeč v preddurji trhle gorske kočé
ter zrla raz planino v dol prostrani
na sela, polja in vrté venoče;
potem pa naglo v vežo k sinu je stopila
ter mu prosečim glasom mehko govorila:

„Matija, jaz nocoj ne morem v cerkev,
preveč sem trudna po težavnem delu;
dój, idi v cerkev ti; tu vzemi svečo,
prižgi na čast jo svetemu Mihelu
in prosi ga lepó, da nas in dom varuje
plazov, požara, strele in bolezni tuje!“

Po kaj li Savljani na večer
do cerkve kar trumoma vró,
večernice že so minile, —
na večer pa maš ne beró?

Ne speje k večernicam ljudstvo,
ni k maši sedaj ne hití:
častit gre Mihéla — junaka,
ki zmel je peklenške močí.

Pomoči gre ljudstvo ga prosit, —
saj jutri je praznik njegov,
da on bi jih čuval nezgode:
požara, bolezni, plazov.

Glej, v cerkvi že sveča ob sveči
pred svetim Mihéлом gorí, —
še hip — in premajhna bo cerkev
za tólike trume ljudí.

Za vrati pa Trelčev Matija
lojeno je svečo prižgal,
a molil ni, niti pokleknil, —
sam sredi klečečih je stal.

O, Trelčev Matija ni ljubil
molitve, ni ljubil cerkvá,
a ljubil je žgano pijačo
in klel je stvari in Boga.

Nocoj pa le vendar okó je
na sliko oltarno uprl:
v hudobca je gledal nevšečno
ki angel — junak ga je strl.

„Sveč dosti gori že Mihelu,“
tako je na tihem dejál,
„jaz rajši pa svečo lojeno
hudobcu na čast bom prižgal.“

Upihne res svečo gorečo
in hlastno jo zopet prižgè, —
ne angelu božjemu v slavo,
a v slavo gospodu temè

„Kot je nocoj takó temný
pa res že dolgo ni biló.
Saj včasih sem že hodil tod, —
a nikdar še tako težák
ni bil mi k domu hod.“

Po nebu vsem je zvezde ní,
ki mi odstrè temò noči,
in ni človeka ga nocój,
ki skozi širne gozde té
v goró bi šel z menoj.“

A vendar, — tam iz dalje, glej,
trepeče skozi goščo vej
dvojica lučic v gozd temán, —
in vriske čuj in žvižg glasán,
tam je človeški stan.

In vendar ne! — Kaj li je to!
ne gre li tamkaj sem nekdó?
O Bog To žensko bitje ní:
kot ogenj mu žaré očí,
in v ustih plam gorí

„Ho-hó! Večer Bog dober daj!
Možák, je vam kaj znan ta kraj?
Izgrešil jaz sem pot domóv
in ure tri že tavam sam
v temini teh gozdov.“ —

„Ta kraj sicer poznan mi ni,
a bolj poznan si meni ti.“

Nocoj si hitel v božji hram,
tam meni svečo v čast prižgal, —
o dobro te poznam.

Ne tresi se, prijatelj moj,
pogledov mojih se ne boj;
prijatelj star sem tebi jaz,
imé ti moje znano je,
dasi neznan — obraz.

Predolga pot na tvoj je dom,
na svoj te dom povêdel bom; —
ne boj se me no, bodi mož!
Poprej ko mine hipov pet,
že v mojem domu boš.“

Rokó mu črno vrag podál,
privzdignil malo ga od tál,
izbruhn timer žvepleni plam — —
odnesel ga je v črno noč, —
Bog večni vedi — kam

Kak strah prevzel je gorsko vas,
ko zjutraj je zazvenel glas,
da v „Hudem brezdnú“ pod goró, —
kjer straši že iz davnih dní, —
mrtev leži nekdó

Na hip do brezdna prihité
možje, otroci in žené;
za njimi Trelka prihití:
„Kdo vé, če ni Matija naš,
še zdaj domov ga ni!“

Spustí v globel se mož-junák;
le mučen hip in glas krepák
privrè iz dna: „Hladèn in tog
Matija Trelčev tu leží, —
daj pokoj duši Bog!“

Jos. Podkórenčan.



Pesem o zvonu.

Zgubila mlada žena
je dragega možá,
ne ozdravi skrb nobena
ji bolnega srcá.

Bledi ji velo lice,
umira svit oči,
ker dan in noč solzice
ljubezen 'z njih rosi.

In hudo zarotila
se mlada žena je,
da vedno bo nosila
obleko črno le.

Kar dragega hranila
pri hiši je blagá,
srebró, zlató znosila —
in vltiti zvonec dá.

Nebeški hoče devi
dar'vati zvonec ta,
ker ona večkrat reví
srcé je umirila.

Na Bledu sred' otoka
kapelica stoji,
tam vdova večkrat stoka,
tam briše si oči.

Že vliil je za kapelo
srebrni zvon zvonar,
že dene ga veselo
v čolniček svoj čolnar.

Naprej, naprej veslajo,
do srede pridejo,
kar vetri privihrajo
in strele švigajo.

Razsajajo vetrovi,
se peni jezero:
potegnejo valovi
čolnič s seboj na dno. —

Še zdaj, ko temno krilo
noči pogrinja svet,
čolnarji sliš'jo milo
iz dna zvonjenje pet'.

Da zvončeka je petje,
to vedo dobro vsi,
veslajo brž v zavetje,
nevihta jim grozi.

J. Bilec.



Veronika z Malega grada.

Poglej kapelo na gorici —
tako mi del je stari ded —
pod njo se v zemeljski temnici
globoko skriva strašna klet.

Vrh holma na planjavi ravni,
kjer klet grozi na trdnem dnu,
se dvigalo je v dobi davni
zidovje Malega gradu.

Živela v dvorih je devica,
nečuvene krasote cvet,
Veronika, gradú kraljica,
stražeč si zlatov broj neštet.

Sprejel je deve grad bogate
nekoč v blesteči kras dvoran
pobožne tri duhovne brate,
tri brate, rojene en dan.

Ob jezeru, ki oblivalo
ta hrib je daleč na okrog,
jih oče je pod kočo malo
skrbno gojil — čolnar ubog.

A ko so vzrasli dečki zali,
ostavil je roditelj svet,
vsi božjo službo so izbrali,
učili se več dolgih let.

Domov vrnivšim pa velelo
hvaležno jim srce je vsem,
da trinadstropno naj kapelo
Bogu zgrade na holmu tem.

Povelju božjemu pokorni
povsod prosili so darov,
v iskrenih prošnjah neumorni
prišli so pod bogati krov.

A ne izide glas proseči
iz ust duhovnim bratom še,
zadene že pogled preteči
jih iz očes Veronike.

„Mar menite li, glupci smeli,
da zbiram vam imetek svoj,
in da zlato cvete kapeli,
ki holm bi omejila moj?“

Namah se rajše zvijem v zmaja,
ki polni žrelo mu otrov,
kot da od svojega sijaja
najmanjših dala bi darov!“

In glej! — Iz grla oddonelo
brezbožno komaj je slovo,
ko kazen ji telo v odelo
zagrne črno in temno.

In kači-deklici nadene
luskinast na hrbet oklep,
v greben lase nabere njene,
a nogi v dolg ji strne rep.

Ko bratje izbeže iz grada,
za njimi zemlja zazija,
in v žrelo temnega prepada
pogrezne kača se do dna.

* * *

Ob letu pak so svečeniki
na mestu tam zidali hram.
Trije blesteli žrtveniki
so nad prokletstvom temnih jam.

Še danes se na holmcu dviga
kapelica v nadstropjih treh.
Gradu ošabnega — več ni ga,
le v kleti spira deva greh.

Anton Medved.



Zaprta smrt.

K svetemu Tomažu
pride dekla božja,
zlo užejala jo
je človeška košnja.
Svetega Tomaža
krčma ti je dobra,
vina ga poprosi,
ne diši ji voda:
„Ti imaš tol'ko vina,
trda duša skopa,
pa ga nič ne daš mi,
Toma, trdi Toma!“

V klet jo pelje polno,
v sredo tja sodovja:
„Pij ga, pij do sita,
rebrna strahota!“

K sodu naglo plane,
odmaši ga ročna;
srkne — sod je prazen.
To je pivka močna.

K drug'mu sodu šine,
odmaši ga ročna;
srkne — sod je prazen,
to je pivka močna!

K tretjemu blahutne
odmaši ga ročna;
srkne — sod je prazen;
to je pivka močna!

„Čak', zavoljo tebe
se mi ne izprazni mošnja!“
Havt! Po njej z rokami,
v sod zmaši jo Toma.

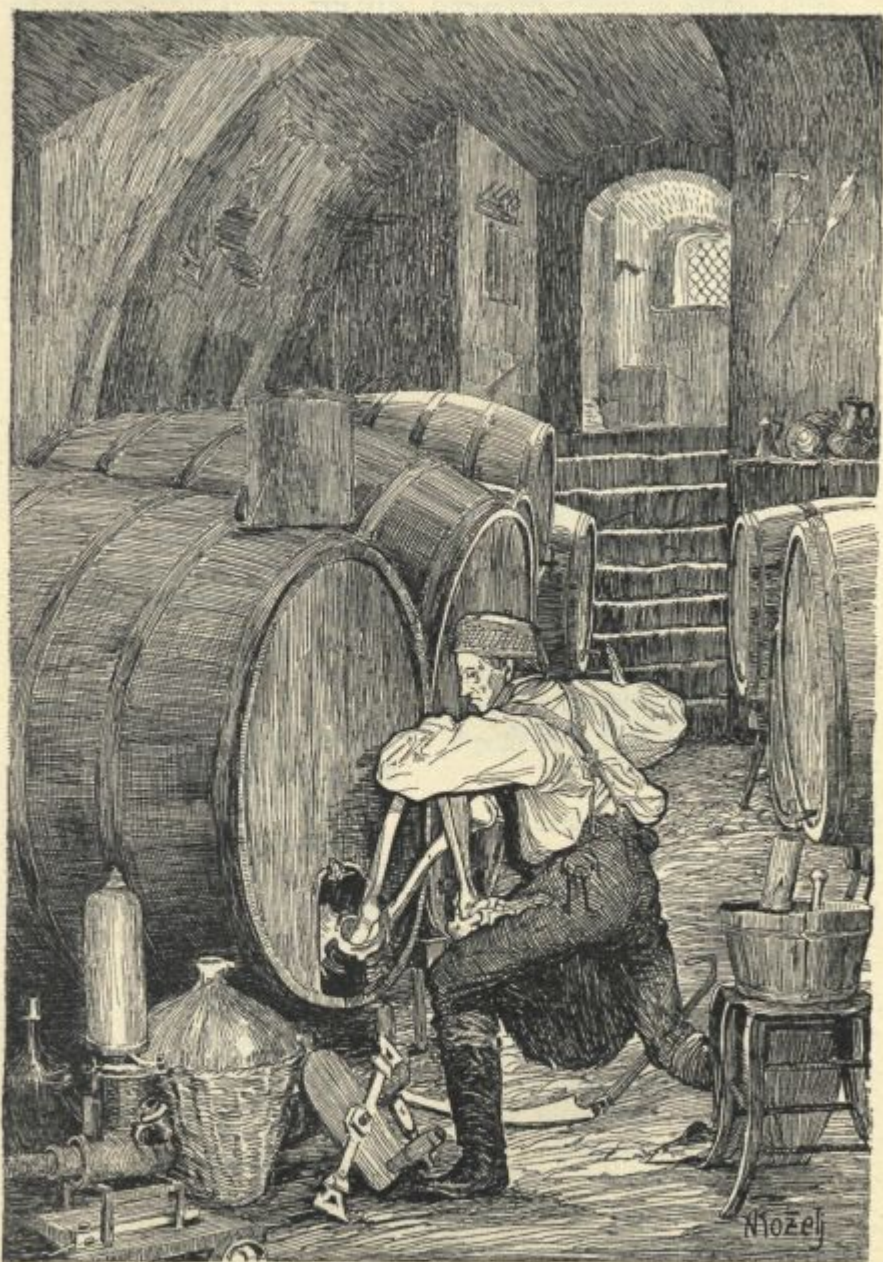
„Tukaj notri bodi,
žena grozonosna,

naj počiva malo,
ljudosečna kosa!
Jej in pij al' pa ne,
bolj ne boš životna,
dokler kaj ljudi je,
tud' ne bo te konca.“

Sedem let je smrti
vedro ječa grozna.
Sedem let kopali
niso en'ga groba.

Bog Tomažu pošlje
angelskega posla:
„Smrt izpusti! Strašna
vpije k meni tožba.
Kakšen je nasledek
tvojega zapora?
Bolj ko pred potopom
zemlja je hudobna;
kdo je, da bi mu bila
mar zapoved božja?
Tolovaji vsi so,
rod ves — ena zloba.
Zla je ura solnčna,
doba zla polnočna:
Kaj se nam je bati,
saj strahú ni groba!
Le poglej okoli,
kaka reva grozna!

Starci žitja trudni
prosijo umora,
slabi zavolj silnih
si želijo konca,
da nihče ne pride,
žal'je družba božja;
le poglej okoli,
kaka reva grozna!“



ZAPRTA SMRT.

In Tomaž spregleda,
reši smrt zapora.
Mro življenja siti,
pojenjuje zloba —

S pravljico to mati
me je še otroka
vračala od straha
smrti in pa groba.

Vam pa jo prebira
glasno struna moja,
in predmet podaja,
fantaziji bôgat.

Neznavec.



Lesena riba.

Tam, kjer valovje rensko
med gorami šumi,
da Švici, zemlji prosti,
do dna srca doni,

tam hišica je stala,
oj hišica 'z lesá,
pokrita z revnim bičjem,
na breg postavljena.

V tej hišici leseni
stanuje siromak;
otroke, njega, ženo
hranjeva ribji vlak.

V tej hišici leseni
ni srebra, ni zlatá,
pa biva v njej družina
pobožnega srcá. —

Odhajalo že solnce
za strme je goré,
oblaki črnosivi
nad hišico visé.

In pogubljive strele
v oblakih švigajo,
v brloge izpod neba
zveri se umikajo.

Za mizo svojo ribič
z družinico sedi;
od zunaj dež uliva,
on v hiši kruh deli.

Ta čas nekdo na vrata
trdo potrka kar,
od mize naglo vstane,
odpirat gre ribar.

Črez prag duhovnik stopi
in v roki križ drži,
pa brada se mu bela,
ko čisti sneg blešči.

„Oj hvaljen bodi Jezus!“
popotni mož je djal.
„Na večne čase, amen!“
ribar odgovor dal.

„Preljubi moji, prosim,
naj tu se posušim;
pri vas do zore bele
pod streho naj zaspim.“

Pošteni ribič pravi:
„Častiti moj gospod,
nocoj hudó je vreme
zadelo vašo pot.

Postreči vam ne morem;
pa kolikor imam,
to vam z rokó veselo;
z veselo dušo dam.

Vzemite kruha z mize,
ak' vam je z nami všeč;
potém se z nami grejte,
na gorko pojte leč!“

Že vstaja zora zlata
in sije nad goró,
popotni mož pa jemlje
od rib'čevih slovó.

In gospodar še spremi
do ceste ga vesel;
tam sede trudni starec,
ker hod ga je prevzel.

Rezilo v roke prime,
odreže palico,
iz palice pa dolbe
leseno ribico.

Nad ribo čudno moli,
nareja sveti križ,
potem velí ribarju:
„Glej, da je ne zgubiš!

Privezana ti v mrežo
bo srečo klicala,
veliko rib in ribic
iz reke dvigala.

Al' kadar več ne bo je,
tud' več loví ne bo;
vsa tvoja sreča pojde,
ves blagoslov za njo.“

In ribič je hvaležen
leseno ribo vzел;
domov se je povrnil,
za vado jo pripel.

Nalovil z njo je blaga,
nalovil dobrih dni;
ko tolstemu županu
obraz mu zablešči.

Že nekaj let ni rezal
več kruha črnega
naložil v svoje hrame
srebrá je in zlatá.

Sosedje so poznali
ribarja nekedaj;
al' s čim si je pomogel,
s čim obogatel zdaj?

Skrivaj za njim so vedno
obračali oči;
pa kaj se jim pokaže?
Da mnogo rib lovi.

Natočijo mu vinca,
srce se mu odprè;
o ribici leseni
povedal jim je vse.

Sosedje preveseli
hite od njega preč;
al' drugi dan že v mreži
ni bilo ribe več.

Zastonj je solze točil,
zastonj se je kesal;
z družino je ubožen
v prezgodnjo jamo pal.

Miroslav Vilhar.



Kvaterna sobota.

„Ne hodi v gozd po klade
v soboto kvatarno,
da zlo te ne napade,
čuj prošnjo materno!

Sem skušena, sem stara,
ubogaj me, moj sin!
Veruj, srce ne vara,
poslušaj opomin!“

„Kaj, mati, mi grozite?“
de mladi gospodar.
„Le tiho mi bodite,
zato vam prav nič mar!

Vsi dnevi so enaki,
kedo vas slušal bo?
Otroci in bedaki; —
so prazne marnje to.

Imam voliče mlade
strahu ni v meni nič,
doma mi bodo klade,
naj brani sam hudič!“

Odšel je on in štirje
sosedje ž njim, rekoč:
„Če res še kak hudir je,
naj skaže svojo moč!“

Pri oknu mati gleda,
solzi se ji oko;
„Gotovo,“ — vzdihne bleda
„v nesrečo d'nes gredo.“

Že v gozdu so, v dolini,
že klade naložé.
Oblači se; — v višini
vetrovi se podé.

Stemni se; iz oblakov
se vsuje sodra, sneg,
ne straši to možakov,
z vzemi hitečih v breg.

Čuj! Strašen šum v goščavi,
razlega lom se hoj,
vihar voze ustavi;
je mar tu pekla roj? —

In burja tuli, pišče,
po tleh se dela léd,
brlogov zver si išče
in plašna je govéd.

Poganjajo voliče
možje, kričé, roté;
vihte nad njimi biče,
a z mesta ne hoté.

Napno poslednje sile,
zdaj v to, zdaj v ono stran,
moči viharja čile
jim branijo na plan.

Zastonj so vsi njih trudi,
zastonj ves njih napór,
glej! drug za drugim zgrudi,
pod snežni se zastor. —

Ostale tam so klade,
ostali tam možje,
rop grozni smrtno vlade,
družinam, oh, gorje!

Našli so pet mrličev
na žalost materno
in žén in otročičev
v nedeljo — kvatrno.

R. Silvester.



Starček.

Živel mož je dolgo časa,
sneg pobeli mu glavó,
brada je že sivolasa
in se sveti kot srebró.

Ura mu je že odbila;
pride k njemu bela smrt,
ki ga bo v nebo spremila,
ga peljala v rajski vrt.

Jezus hoče k sebi vzeti,
gori v sveto ga nebo,
ker on živel je na sveti,
kakor angelci svetó.

Ene v srcu še ima želje,
te doseči še želí,
preden v rajsko tja veselje
k Jezusu se preseli.

Želje troje: od družine
v hiši vzeti še slovó
ino v hlevi od živine
in od polja tud' takó.

„Rasti, rasti žitno polje,
kakor rastlo si doslélj,
rasti, rasti še vse boljje,
ko dosihmal zanaprej!“

S polja v hlev k živini gréde
in jo boža in drgljá
in izusti te besede,
prišle mu iz dna srcá:

„Rédi, rédi se, živina,
kakor si se mi doslélj,
dalje od sinú do sina
še vse boljje ko doslélj!“

Starček zapusti živino,
v hišo gre, pa vleže se,
skliče vkupaj vso družino
in jo zbere krog sebé:

„Le sem, le sem, vi družina,
tri reči vam še povém,
vredne vašega spomina,
tri besede, preden grém.

Prva je beseda taka:
ljubite Gospod-Bogá,
ker gre njemu slava vsaka,
ljubite ga iz srcá!

Tretja je beseda taka:
kdor bo starše spoštovál,
ki jim gre spodobnost vsaka,
Jezus ga bo darovál!“

Druga je beseda taka:
ljubi naj zavolj Bogá,
ker gre njemu slava vsaka,
vsak kot sebe bližnjega!

Tri so lučice prižgáli,
sladko v Bogu je zaspál,
angelčki so prijadráli,
angelcem je dušo dál.

Rajsko pesmico zapeli,
pa so peli prelepó.
Kvišku, kvišku so zleteli
z dušo k Jezusu v nebó.

M. Valjavec.



Dar sprave.

Visoke gore apeninske
poljublja solnce zlatožarno,
večer se zgrinja po dolinah,
šumi zelena reka Arno.

Pobožen brat hiti zapirat
nad reko samostanska vrata
in molit v cerkev, kjer počiva
teló mučenca Minijata.

„Gospod, po dnevi in po noči
srcé te vsako hvali verno!“
Menihi zbrani pred oltarjem
molitev pojejo večerno.

„Dejanjem našim bodi vselej
začetek ti in srečen konec!“
Čuj — zdajci nekdo zunaj hitro
potegne samostanski zvonec.

Umolkne zbor. Vprašanje leže
na lice sivega opata.
„Molite dalje!“ mirno reče,
„jaz pojdem gledat sam pred vrata.“

Iz cerkve stopi na hodišče
med tesne in debele stene,
do vrat železnih k zvoncu pride,
oprezen samostan odklene.

Uzre pred sabo — kaj? O čudo!
Mladenič lep kleči na pragi
in roke dviga, milo prosi:
„Sprejmite me, oh, oče blagi!

Sprejmite me v samotne sobe,
živim naj, molim v vaši družbi,
odrekel sem se vsemu svetu,
posvetil sem se božji službi.“

Opat ga rahlo dvigne z roko,
obraz pogleda in postavo.
Ob boku meč, na prsih jeklo,
odeva šlem junaško glavo.

Oči mu živo lesketajo,
kot prstani na rokah zlati.
Zamisli se opat in vpraša:
„In oče tvoj in tvoja mati?

Odkrito mi povej, mladenič,
kaj v samostan in kdo te mora?
Če nimaš svetega poklica,
ne žali svetega prostora!“

Mladenič reče mu ponižno:
„Ne kliče me nobena zmeta.
O mož častitljivi, poslušaj,
kako so čudna božja pota!



DAR SPRAVE. I.

Prijatelja sem strastno ljubil,
(na veke naj počiva v miru!)
Pred leti ga je neki vitez
prebodel nagloma v prepiru.

Iz mesta v noči je pobegnil,
ko delo kruto bil je storil. —
A jaz — iskati ga in najti
pred Bogom sem se zagovoril.

Svoj dom zapustil sem razjarjen,
tovarišev nabral krdelo,
orožje náse del in nanje
in zdivjal z njimi na deželo.

Iskal sem ga po temnih lesih,
pretaknil mesta in vasí sem,
povsod ga verno opisaval,
nikjer ga najti mogel nisem.

A danes, veliki baš petek,
črez dolgo sem morilca srečal.
Ves divji jaz sem meč zagrabil,
on pak pokleknil in zajčal:

„V imenu Kristusa te prosim,
ki za sovražnike je molil,
odpusti mi dejanje moje —
in on te bode v raj izvolil.

Saj nisem vedel kaj sem delal — —“
solze polijejo mu lice,
ne more dalje govoriti —
jaz vtaknem meč nazaj v nožnice.

In kakor prvi sneg pred solncem,
ves srd se v moji duši staja.
„Odpuščam ti,“ velim mu tiho,
„le miren pojdi s tega kraja!“

In jaz takoj se sam odpravim,
ni druga enega ob meni.
Kapelico uzrem pred sabo,
okoli vrat bršlan zeleni.

Prestopim prag, odkrijem glavo,
očem pokaže se razpelo:
Pri steni na lesenem križu
visi telo mrtvaško belo.

Oči ugasle in zaprte,
z napol odprtimi pa usti
izreka še — tako se zdi mi —
„O Bog, sovražnikom odpusti!“

Zamaknem se v obraz trpeči —
srcé sočutno mi zajočé,
le zanj živeti, zanj trpeti
zahrepenim iz duše vroče.

Zahrepenim in precej sklenem
posvetni slavi se odreči
in v vašem tihem samostanu
v redovno haljo se obleči.

Nebeškomilo se nasmehne
in Kristus nagne svojo glavo,
poklic vzbudi in sklep potrdi —
O kolik dar za mojo spravo!

In zdaj sem tukaj, blagi oče,
tvoj duh naj miren sam razsodi,
kaj od svetá in rodne hiše
in kdo me v vašo hišo vodi.“

„O brat po Kristusu, pozdravljen!“
Opat mladeniča objame.
„Le pojdi, pojdi k nam v samoto,
poslan od božje volje same!“

Le pojdi sladki mir uživati,
ki svet ne more nam ga dati!“
Trenutkov nekaj le — in v cerkvi
obádvá molita med brati.



Visoke gore apeninske
poljúblja solnce zlatožarno,
v dolinah vstaja mlado jutro,
šumi zelena reka Arno.

Vstajenja vélika nedelja!
Poslednja zvezda se utrne,
od stolpa cerkve Minijatske
izliva glase zvon srebrne.

Presladka pesem „Aleluja“
slovesno dokonča daritev,
menihi, zbrani pred oltarjem,
topé se v tiho še molitev.

In zopet zvonec samostanski
molilce nagloma razburi,
in zopet miren se napoti
opát odpirat véžne duri.

Kdo hoče noter v ranem jutru?
Obide slutnja ga na poti.
Morda je oče . . . Ključ zabrne,
pogleda — slutnja ga ne moti.

„Moj sin, moj sin! Tu mora biti!“
zavpije vitez nad opátom.
„Jaz hočem ga, če ga odkupim
z orožjem ostrim ali z zlatom.

Trde tovariši njegovi,
da k vam je šel — tu mora biti!
Jaz pojdem noter, da ga vidim:
Gorjé mu, kdor ga kani skriti!



DAR SPRAVE. II.

Moj dragi sin, moj sin edini!⁴
Zmehča se vitezu beseda.
„C' dobri, miljeni duhovnik,
nazaj dobodem ga — kaj ne da?“

Opat na rameni očetu
uvelo položi levico:
„Tvoj sin je tukaj in ostane,“
veli s povzdignjeno desnico.

„Prišel je k nam — ne sam od sebe,
sprejet je bil — a ne zaplenjen,
predvčerajšnjim je vstopa prosil,
naravnost od Boga odmenjen.“

In starec resnemu očetu
pové, kar slišal je od sina
in vitezu pripoved segne
v globino srca in spomina.

„A naj ti sam pové vse boljše!
Pokličem ga, da k tebi pride.“
Prijazno se opat prikloni,
zaklene vrata in odide.

Ne mine polovica ure,
in pred očetovim pogledom
stoji otrok njegov, med brati
najmlajši vnuk prastarim dedom.

A kákošen? To ni več plemič.
Obličje mu na prsi klone,
in v tem očesu, tem proscčem
vsa radost do sveta mu tone.

Nekdanji kodri svetločrni
ne sipljejo se več po vratu,
uborna halja mu pokriva
telo, zavito nekđaj v zlatu.

Drži razpelo v eni roki,
ima prižgano v drugi svečo,
in ustnice mu šepetajo:
„Dobil sem pokoj, našel srečo.“

„Moj sin,“ zakliče oče ginjen,
„je li mogoče? O govori!“
Objame ga in tiho dahne:
„Kar Bog želi od tebe — stori!

A hiti z mano, ti in bratje,
v kapelo gozdno čudotvorno,
naj tam teló presveto vidim,
ki mu je tvoje zdaj pokorno!“

Opat veselega obraza
pripomni: „Vitez moj, ne hodi!
Prenesli smo razpelo včeraj
iz gozda v dolgem izprevodi.

V oltarju našega svetišča
kraljuje naj odslej svetinja,
do smrti nas in vse menihe
za nami čuda naj spominja.

Tja pojdimo in zahvalimo
še edenkrat nebes Gospoda;
zakaj usmiljenje njegovo
od roda širi se do roda.“

Vsi zmolijo molitev svojo
pred križem v cerkvi na kolenih,
pred vsemi potlej sin očeta
v besedah odslovi iskrenih:

„Moj oče, nikdar ne pozabi,
da služim višjemu očetu —
Očetu, pri katerem nekdam
na lepšem snideva se svetu.“

Molče podasta si desnici,
kot bila bi si davno tuja;
po duši le zvení obema
presladka pesem „Aleluja“.

In kdo je srečni bil mladenič? —
Proslavlja cerkev ga še danes.
Mi tudi ga častimo — bil je
svetnik poznejši — Gvalbert Janez.

Anton Medved.



Trobentica.

Angeli božji v dvoru nebeškem
peli so pesmi krilate;
toda iz rok jim belih pri petju
padle trobente so zlate.

Padale so od zvezde do zvezde,
slednjič do zemljé so:
v tla so vsadile trobente se zvočne,
cvetke rodile nove so.

Groza zavladata v raju je jasnem,
angeli so prebledeli.
Brez trobent Vsemogočnemu slavo
težko pač bodejo peli.

Zemlja slovenska se razprostira,
kamor trobente so pale.
Ljubka pomlad je ravno sijala,
cvetke rodila je zale.

Iz trobent pa so angelskih tudi
nežne trobentice vzklike,
da slej zemlji leto za letom
novo pomlad bi znanile.

No, pa jih sveti Peter pomiri,
modro tako jim svetuje:
„Ponje takoj na zemljo hitite;
težko, da svet brez tatu je!“

Svet ključarjev vsem je povelje,
angeli slušajo radi.
Res na zemljo odplovejo urno,
lahno kot vetrec pomladi.

Fr. Kralj.



Mrtvaška glava.

Pode se pod nebom oblaki,
viharji po zemlji buče,
z gradu odmeva pesem,
z gradu se okna blišče.

„Pozdravljam te, družba vesela,
pozdravljam prijatelji vas,
da gostov obišče jo mnogo,
odlike je hiši izraz.

Ko glave štejem drage,
med njimi le enega ni,
ki v goste sem vabil ga davi,—
le to mi veselje kali.

Saj veste, tam v gozdu samotnem
stoji razrušeni hram,
pravljica golči, da pred leti
puščavnik prebival je tam.

Privlekla mrtvaško glavo
iz kočje je jata psov,
ko jezdil po gozdu sem davi,
ko jezdil sem davi na lov:

„Gotovo si žejna in gladna,
proseč zastavljaš mi pot,
pa pridi drevi mi v gosti,
tam čaka te hleb in sod.

Če v grobu ni meje življenju,
na grad mi pridi zvečer,
tam čaka te družba vesela,
na svetu ni take nikjer!“

Tako sem, prijatelji, vabil, —
tako sem vabil zaman,
ker v grobu je meja življenju,
ker meja le grob je hladan!“

A čuj bobneče grmenje,
na nebu bliski goré,
in skozi okna visoka
mrtvaške se glave režé.

Utihne žvenk kozarcev,
utihne pevcev glas,
v dvorano stopi starček,
oj starček sivih las.

Na stol grajščak omahne,
kot zid mu je bled obraz,
ježe lasje se gostom,
preleta jih strah in mraz.

„Zakaj, grajščak, trepečeš?
Saj vabil na grad si me svoj.
Če v grobu ni meje življenju,
pogledat idi z menoj!“

Za starčkom zapro se vrata,
ugasne na nebu blisk,
utihne bobneče grmenje,
utihne viharjev pisk.

Vesel, vesel na gradu
odahne gost se vsak,
odahne za grozo se novo,
med njimi je mrtev grajščak.

Gr. Gornik.



Sveta Barbara.

To bila sta zlahten gospod,
zlahten gospod, zlahtna gosa;
ta sta imela hčer enó,
z imenom mlado Barbaro.
Za njo je zvedel španski kralj:
„Ti Barbara pač moja boš!“
„Jaz sem že zbrala ženina,
sam'ga gospoda Kristusa!“
To se prav žal očetu zdi;
nazaj je pisal v Španijo:
„Iščite mi zidarjev vkup,
da stolp teman ji delajo
od črne zemlje do nebes.“
Zdaj so prišli zidarji vkup,
da stolp teman mu delajo
od črne zemlje do nebes.
Barbara okol' je šetala,
lepo si je prepevala.
„Bi Barbara ti vedela,
kaj mi zidarji delamo,
bi pač ne pela tak' lepo!“
„Jaz dobro vem, kaj delate;
oj stolp teman mi zidate
od črne zemlje do nebes.
Kaj pravim, mojster, vam, zidar:
Delajte v stolpu line tri,

da bode meni krajši čas!
mi prvo lino delajte,
kjer svetlo solnce gori gre;
mi drugo lino delajte,
na poldne solnce kjer pojdè;
mi tretjo lino delajte,
kjer solnce za gnado božjo gre!“
„Če mi zidarji to stor'mo,
gotovo glave vsi zgub'mo!“
Stolp teman dozidajo,
Barbaro notri denejo. —
„Kaj, hlapci, pravim vam, moji:
Vzemite s sabo sitčice,
pojte pobirat koščice
tje v stolp presvete Barbare!“
Stolp teman gori odpró:
Rumena miza tam stoji,
za njo svetnica mi sedi;
na miz' goré mi sveče tri,
po vsem da stolpu se blišči. —
„Oj kaj vam pravim, oče moj:
prosite vi lepo Boga,
da vam dovolj pokorej dá,
da se črez grehe zgreivate
v nebesa sveta pridete.“

Narodna.





SV. BARBARA.

Sveta brata.

1. Rostamila.

V Brnu, mestu starodavnem,
solze toči Svetopolk;
vlada skrb na dvoru slavnem,
med dvorjani vlada molk.

Brno sprejme brata sveta,
sprejme zlati knežji dvor,
vitezov popelje četa
k devi nemi ju navzgor.

Jok odmeva po deželi,
z žrtvenikov dim kipi,
sli kraljevi v vsakem seli
prosijo zdravil ljudi.

Solza ji na lice pada —
zanjo govori molče,
živa pa objame nada
breznadejno že srce.

Knežja sestra Rostamila,
dvoru radost, dvoru kras,
govor dragi je zgubila,
noč ji je odvzela glas.

In s Cirilom brat poklekne,
moli vroče do neba,
da ji prejšni govor jekne
in odpre ji vir srca.

Nični so zdravnikov leki,
žrtve Vesni so zaman:
Govora zamrkli jeki
devi ne privró na dan.

V nedro potlej seže lahko,
sveti prstan zablesti,
na milobo ust ga mehko
Rostamili položi.

Sliši žalostne glasove,
vidi skrbne sle Metod;
brata svojega pozove,
v Brno ju povede pot.

Ko pa usta spet odkrije
v hipu se razreši molk,
glas iz grla se izvije:
„Brata sveta, Svetopolk!“

Ko pa ideta po poti,
v nedro seže starši brat,
svetcu mlajšemu nasproti
prstan zaleskeče zlat.

Pred Metoda in Cirila
knez poklekne slavni, glej!
Poleg njega Rostamila,
svitli vitezi ob njej.

„Z roke svetega Klemena
dar sem snel si ta v spomin.
Moč mu božja dragocena,
verne zdravi bolečin.“

Blagovest Metod razkrije
mehkim srcem bojnih vrst;
in čez malo dni oblije
dvor in kralja Kristov krst.

2. Slovensko pismo.

K zeleni gori solncu se mudi,
svetnik Ciril po temnem logu hodi,
načrt se mnog po glavi mu drevi.

Med gostim drevjem ga stopinja vodi,
kam li prispe, ne misli in ne ve;
samo to ve, da hodil ni še todi.

Rezilo ostro mu drže roke,
v stoletna debela rise ž njim vrezava,
z zamišljenim pogledom zre nanje:

Povšeč mu ni izstružena pisava.
V nebo upre pogled se mu ognjen,
iz duše mu molitev tiha plava:

„O Bog, nečesa nima moj Sloven,
kar treba mu je in kar mu podeli:
slovenskih svojih nima še pismen!

Razžari mi duha! Na bukvi beli
oblike glasom našim naj podam
in v njih tvoj sveti spišem evangelij!“

Skrivnosten veter skozi senčni hram
zaveje, kot tolažil bi svetnika,
in bukve močni vrh mu kima sam.

Naprej koraka. Prostor se svetlika.
To gozda temnega je rob uže.
Za njim razteza se ravan velika.

Ciril prehodi stezo sredi nje. —
Osupel gleda pred-se koncem pota
slovensko vas, ob njej zlato polje.

A tam na njem! — O večno-tožna zmota!
Krog stare bukve se vrti vsa vas,
drevo po božje moli rod-sirota.

Cirilu žalost potemni obraz,
med narod gre pod bukvijo zeleno,
iz dušnih prs mogočni dvigne glas,

da vrh neba božanstvo vlada eno —
v jeziku njihovem jim razloži,
in ples ustavi ljudstvo zaslepljeno.

Oči upro na sveto lice vsi.
Vesel jim blagovestnik razodene,
kaj prava vera Kristova uči.

Neznana moč se v hipu src oklene.
navda jih kes, malika s stidom zro,
sekire zavihite nad njim jeklene.

Cirilu sveto se zjasni oko,
pregiblje se mu nepokojna roka
Rezilo črte dela v zrak — samo.

Na zemljo bukev zagrmi visoka,
k njej stopi, notranji čuteč nagon,
in v lubje vreže znamenja globoka.

Odplava solnce zlato na zaton. —
Svetnik kleči. Oko obrača milo
ves narod na nebo — na bukev on.

Glagolskih črk se vije vrsta tam,
na njem poganstva vene zelenilo. —
Takrat na deblu mrtve bukve nam
drevo slovenske knjige je vzkalilo.

3. Cirilova smrt.

„Verni brat, zdaj več ne dvomi,
da te kmalu zapustim.
Bog je sklenil: v večni Romi
naj pokoja kraj dobim.

Vendar čas pred smrtjo skopi
solz ne toči, ne vzdihuj!
Miren bliže k meni stopi,
oporoko mojo čuj!

V Moravi sva bratom lastnim
vere luč razžarila,
s krstom jih oblila častnim,
s pismeni obdarila.

Zrla sva plodove mnoge,
ljubi naju slave rod.
A zvršila te naloge
svete nisva še, Metod!

Tudi zadnja meja mora
čuti blagovestni glas,
siniti prosvete zora
tudi v zadnjo mora vas.

Sin sem druge domovine;
več ne morem, brat, s teboj,
zadnjikrat pa iz daljine
blagoslavljam narod svoj.

Zanj v ljubezni plemeniti
duša vedno gori ti!
Česar zanj poslej storiti
meni moč ni, stori ti!

Z dvojnim ognjem med Slovene
seme blagovesti sej
od gora balkanskih stene
tje do Visle mokrih mej!

Ko v slovenske bo narode
vodil te korak krilat,
vrhu neba molil bode
zate, za Slovene — brat.“

S solzami tedaj objame
brata bolnega Metod:
„Daj, Ciril, zaupaj vame!
kakor ti — svoj ljubim rod.“

* * *

Svit obdaja blede lice,
z ust nasmeh odseva mil.
Tihe toči brat solzice: —
Mrtev je svetnik Ciril.

4. Smrti prerok.

V svetišču Velegrajskem kleči slovenski rod.
Solzan ga blagoslavlja pastir njegov Metod.
Zavest mu več ne dvomi — zapustil bode svet,
zato iz prs poslednji privre mu govor vnet:

„Na nebu Bog je sklenil, prestol zasedem nov,
porosil vas je danes moj zadnji blagoslov.
Varujte me, otroci! Ko v tretje sine zor,
sprejme me v svitlo sredo krilatcev božjih zbor.

A drugega vladiko ob meni zrete tu:
duhovnika Gorazda, slovenskega sinu.
Delil je srčno z mano življenja boj in mir,
umeje vas in mene — ljubeč vam bo pastir.“

Poklekne z ljudstvom svetec, obraz obda mu žar;
molitev poluglasna vzkipi mu nad oltar:
„Edinost hrani z Bogom in z brati in s seboj,
sijaj ti zvezda sreče na veke, narod moj!“



Posrebrilo je jutro Veltavi dvakrat val
in dvakrat blede mesec nad Moravo je stal,
in ko se za gorami je v tretje dan rodil,
nad Velegrad je orel priplaval temnokril.

V svetnikovo domovje plašan hiti ves rod:
Resničen prerok smrti — izdihnul je — Metod.
Gorazd se vrže predenj, poljubi roke hlad;
mrliču gleda v lice in plaka Velegrad.

Anton Medved.



Soror Klara — Velenjska.

Odpri so mi žene
redovnice svoj stan,
prostore posvečene,
kjer molijo ves dan;
razkazale svetišče,
vrtove polne rož,
v podzemno pa grobišče
povédi ti me, mož!

Užge cerkovnik svečo,
z gospico stopi v rov;
a ta pred grobno ječo
ustavi hod njegov:

„Postoj! Glej to me mika!
O, stori mi ljubav!
Čegava je ta slika,
in ta obraz čegav?“

Nebešk pogledov svit je,
v srce mi sega, žgè.
Ni-li nadzemsko bitje
naslikano deklè?“
„Gospica plemenita!
Obraz je Julijin,
podoba pa slovita —
redovnic teh spomin:
To divno lice njeno
proslavljali so vsi.
A zdaj? Pod hladno steno
tu notri mrtvo spi.
Prelepe nje kreposti
s ponosom zrl je red;
le žal, da v dneh mladosti
ostavila je svet.“

Zamolcklo zaropoče
v železnih durih ključ,

in v kamenite ploče
tresoča vpre se luč.
Po kotih tam počiva
lobanj tisóč na tleh
in sanje smrtne sniva
na zrušenih kosteh. —
In deva gleda rake
z imeni slavnih žen,
in gleda kostenjake,
nemile smrti plen.

Od krste pa do krste
cerkovnik hodi ž njo;
imen ji kaže vrste
rodbin iz znanih sto.
A tam poleg globeli
pokaže on molčé
na ploči zatemneli
izsekano ime.
Posveti s svečo v rako,
razbrska v njej kosti:
„Poglejte sliko tako:
tu Julija leži.“

Z Velenj gospici strese
kosti in mozeg mraz,
oči ji zasolzé se,
obrne proč obraz.
V ročice bele joče
in kliče in ječi:
„O mož, je li mogoče?“

To Julija pač ni!
Kako obraz na steni
uzor predstavlja tak?“
A hladno mož omeni:
„To njen je kostenjak!“
Ostavita grobišče,
devici ni mirú:
Korak ji več ne išče
Velenjskega gradú.
K redovnicam se vrne
na prostor posvečen,
kaj čuti, jim odgrne —
razkrije svoj namen. —

Pa čas je zob nabrušen
zastavil v samostan:
Do tal je zid porušen,
molitve glas pregnan.
Stoje le spodaj groblje,
in ni jim mar razpad,
tam stene le je globlje
izklesal smrtni glad;
tam krije krsta stara
okostje Juliji,
ob njih pa Soror Klara
Velenjska mrtva spi.
Razjedena odela —
pogled izdolben, vdrt —
reži lobanja bela —:
tako caruje smrt.

Anton Medved.



Kristus in Peter.

Zveličar in Peter po svetu hodila.
Po svetu hodila, nevedne učila.
Pa gresta mi nekega dné obá
po véliki cesti takó samá.

Za gôre že solnce je správljalo se,
od gričev, vršičev poslávljalo se.
Počasi korakata móža častita,
globôko zamišljena — ne! — to se pravi:
Zamišljen v resnici bil sám je Gospód,
v tlà gledal in gledal je celo pot.
Bog védi, kaj mu je hodilo po glavi!
O, Peter bi zdavnaj že rad bil golčal,
z velikoj težavoj je tih bil in molčal
(ker, kdor veliko in rad govori,
ne misli globôko — izkušnja učí),
beseda mu baš je na konci jezika:
Pred njima prikaže se čudna slika!
V dnu jarka globôkega, tik pri cesti
kmet ležal je vznak in v nezavesti.
„Hè, klada pijana, zmézi se, zmézi!“
zadére Šentpeter se v sveti jezi. —
„Domóv! Mar nič se ti še ne mudí?
Brez olja je starka domá in solí!“

A Kristus Šentpetru s kazalcem pomigne:
„Pomágaj, da revež na noge se vzdigne!
Sók trsov možá pač je malko ukánil,
dosléj se še ní bil nikól upijanal,
no, pôšten je sicer in dobra duša . . .“
Šentpeter strmèč te besede poslušá,
in, hoče — noče, do prvega praga —
pod pázduhoj kmeta vodèč, pol nosèč,
pod pèzroj rojaka se dobro potèč —
Zveliçarju spraviti ga pomaga.

Pa gresta po cesti zopet naprèj,
kdó jima naproti prihaja? — glej!
berač je ostuden, poln gnilih gób,
živ mrlič, ko svoje dní modri Job.
A glej, Zveliçar se jadrniku bliža:
„Oh, brate nesrečni!“ srčno ga pozdravi —
s poljúbom bolníka pri priči ozdravi.
Šentpeter se čudi, od čuda se križa.

Pa gresta po cesti béli naprèj,
kdó jima naproti prihaja? — glej!



KRISTUS IN PETER.

mož svetega lica, v obleki bogati,
na prstih se prstani bliskajo zlati;
in glej, že od daleč se jima odkrije:
„Hosána, sin Davidov!“ skoro zavpije . . .
„No, vendar že edenkrat — hvala Bogú!“
oddahne si Peter — „biló ni mirú
od sitnih pijancev in postopáčev,
in gnusnih in gobavih samih beráčev;
zdaj prvi nas sreča mož pôšten in pravi!“
In Peter neznanca spoštljivo pozdravi.
A Kristus? — popotnika še ne pogléda,
in nálašč od njega obrne se v strán,
ko mimo gré tujec ves sladek, skesán —
za Petra spet nova uganka — sevéda!

„Kakó pa, da téga preziraš? Povój!“

„Na ustnih tá človek pač nosi Jehôvo,
a srce le mámona moli njegôvo,
o, Peter, tá svetec je — farizéj!“

Anton Aškerc.



Sv. Ignacij.

Od morja do Jordana pa nazaj
prehodil Ignacij je vsaki kraj,
tu mesta ni bilo in ne vasi,
kjer božji služabnik molil ni.

Pa mora vrniti se od ondod,
tako mu ukazal je gospod,
pokoren na ladjišče pohiti,
na pot so pripravljene ladje tri.

Na prvi mu polumesca žar
pokaže, da Turek je tu gospodar,
pozdravi ga mohamedan kričeč:
„Krščanski pes, od mene preč!“

Na drugi bandera se vijó,
dišave nosi, zlato in srebró,
bogati kupec, čeravno kristjan,
porine ga zaničljivo na stran.

„Če res je, kar pravi o tebi svet,
bi mogli prelepo šalo imet',
če res je, da toliko znaš in veš,
bi mogel po morju iti peš.“

In ladja tretja, kot slab čolnič,
lepote nima, ne jakosti nič,
ima le poštena dva možá,
ta prejmeta rada popotnika.

Odrinejo vsi — kar morja gospodar
povzdigne se silno strašán vihar,
po nebu divja za oblakom oblak,
iz morja v nebo in nazaj gre lijak.

Zastoče nekaj iz strašnih pen,
razbil je ladjo turško greben;
morje se odpre, prepad zazijá —
kupčijska je ladja na dnu morjá!

Ignacij pa je zaupanja poln,
skoz silno valovje gladko gre čoln,
brodnika veslata, svetnik je pel,
pa s petjem viharjem je silo vzela.

V. M.



Kazalo.

(Legende z zvezdico * so ilustrovane.)

	Stran		Stran
Pšenično zrno	5	*Marija in romarice	57
Lilija	7	Turki na Slevici	59
*Zakaj ni vode na Krasu	8	*Limbarska gora	62
Tri kaplje Jezusove	10	Zaklad	64
Odkod reveži?	11	Dobrovska gospa	64
Roža in golobica	11	Zlata čaša	66
Kam greš, Gospod?	12	*Sveta Marjeta	68
Vijolica	13	Sv. Katarina mučenica	70
*Razbojnik	14	Kazen nesprave	71
Trepetlika	16	Školastika	74
Lišček	17	*Trije svetniki	74
Beg v Egipt	17	Praznik posvečuj!	78
*Sv. Dizma	20	Sveti Mihel	79
Zlomljena podkva	22	Vital	81
Krivokljun	23	*Kameniti ribič	82
Oranža	24	*Od nebeške glorijske	84
*Najlepši nasmehljaj	26	Tica pivka	87
Znamenja dežja	28	Grof in opat	88
Starka in kosec	29	Zlati ključi	89
*Pelin	30	*Iškarijót	90
Vice	32	Vrag — prijatelj	93
Vijolica	34	Pesem o zvonu	97
Marjetica	34	Veronika z Malega grada	97
Želva	35	*Zaprta smrt	99
*Kristus in Peter	36	Lesena riba	101
Usmiljenje	39	Kvatrna sobota	103
Trepetlika	41	Starček	104
*Roža Jerihonska	42	*Dar sprave	105
Skopulja	45	Trobentica	114
*Na poti v Nazaret	46	Mrtvaška glava	115
Živopisec in Marija	48	*Sveta Barbara	116
Roža	49	Sveta brata	118
*Jezušček v gozdu	50	Soror Klara — Velenjska	122
Topol	53	*Kristus in Peter	123
Skrb in smrt	54	Sv. Ignacij	126





1910

COBISS: 3042308

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA



00000428710